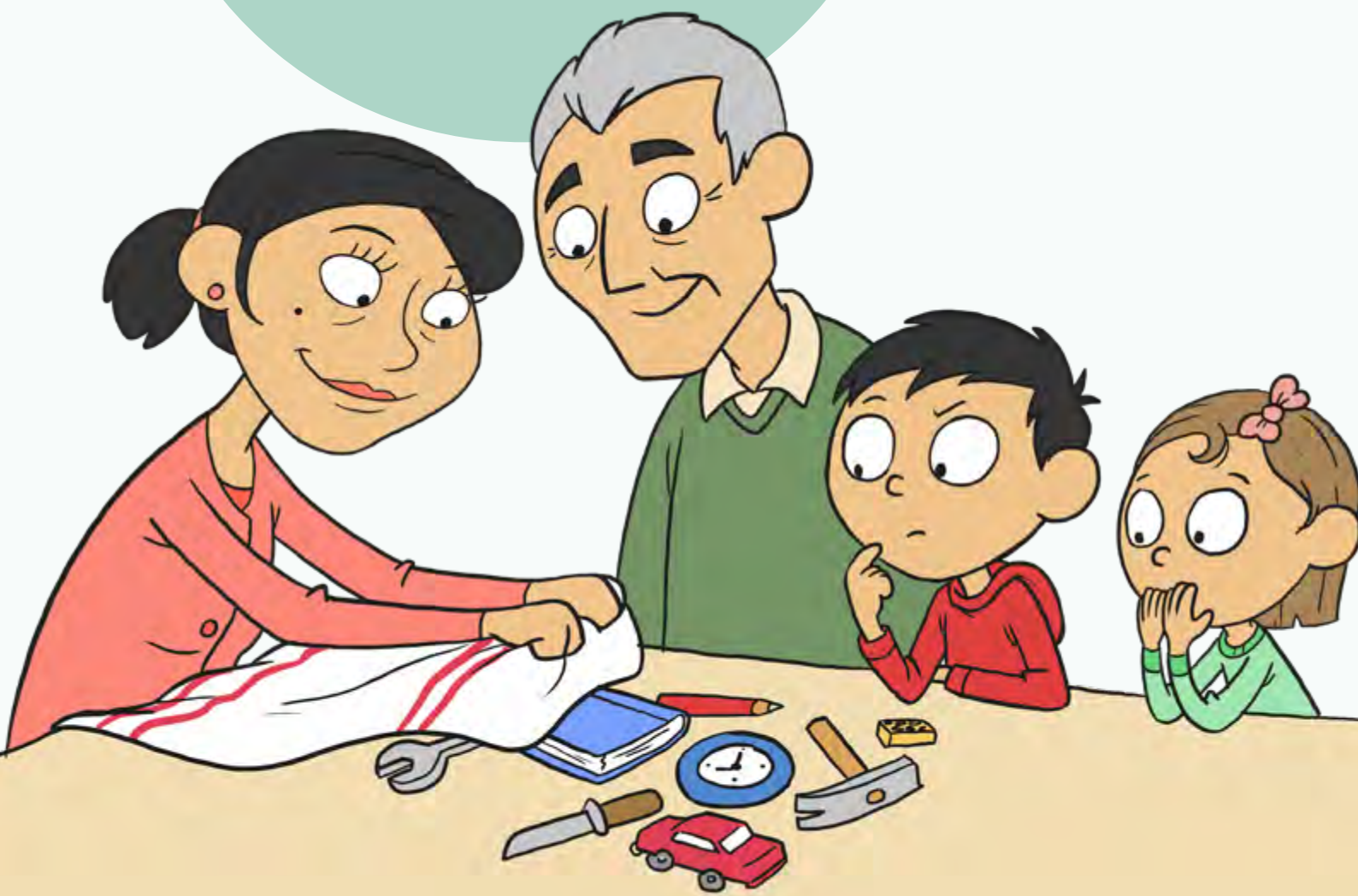

MANU

Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik
Barnet på 5 og 6 år

Sulisunut ilinniarsimasunut oqaloqatigiinnermut ilitsersuut
Samtalevejledning for fagpersoner

MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik – Sulisunut ilinniarsimasunut oqaloqatigiinnermut ilitersuut
MANU Barnet på 5 og 6 år – Samtalevejledning

Center for Forældreskab-ip 2021-mi Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik sinnerlugu pilersippaa.
Udviklet af Center for Forældreskab i 2021 for Socialstyrelsen.

ISBN: 978-87-974694-0-8

cefo Center for
Forældreskab

© S/I Center for Forældreskab

Atortussiat ukunannga suliaapput | Konzeptudviklere, tekst og redaktion:

John Andersen
Maja Marker Sørensen
Camilla Brandi Anshøj
Helene Brochmann
Else Guldager

Suliniuummi aqutsisut | Projektledelse:

Leise Raarup
Maria Berthelsen
Camilla Lennert
Kasper Thougard Pedersen
Rikke Louise Kuhn

Suleqatigiit | Arbejdsgruppe:

Sabina Andreassen
Regine Ostermann Bjerregaard
Ivalo Thorin

Nutsernera | Oversættelse: Eva Brandt Olsen

Titartagartalersuisoq | Illustration: Christian F. Rex, Deluxus Studio

Ilioqqarnera | Layout: Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk

Naqiffia | Tryk: Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk.

MANU pillugu annertunerusumik paasisutissat | For yderligere oplysninger om MANU:

www.manu.gl

MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik sulisunut ilinniarsimasunut oqaloqatigiinnermut ilitersuutininik allanillu imaqar-poq, aqutsisunut perorsaannermullu tunngasunik sulisunut ilitersuutaalluni, pappiaqqat assiliartat, postkortit, plakati, angajoqqaanut atuagaq, meeqqanut kakkersagaq pinnguaallu ilaapput. Kalaallit Nunaata avataani atortussiat ilaannaanilluunnit aatsaat Center for Forældreskab-imiit allakkatigut akuersissuteqaaarluni atorpeqarsinnaapput.

MANU Barnet på 5 og 6 år består af samtalevejledning til fagpersoner, vejledning til ledere og pædagogisk personale, illustrationsark, postkort, plakat, forældrebog, børnehæfte og spil. Brug af materialet eller dele af materialet uden for Grønland kræver skriftlig tilladelse fra Center for Forældreskab.

MANU

Meeraq 5-nik aamma 6-nik ukiulik
Barnet på 5 og 6 år

Sulisunut ilinniarsimasunut oqaloqatigiinnermut ilitsersuut
Samtalevejledning for fagpersoner

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Imarisaa

Atortussiat pillugit	6
----------------------------	---

Oqaloqatigiinnerit siunertaa

Angajoqqaanut neqeroorutit allat ataqatigiinnerat	8
---	---

Angajoqqaat MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik pillugu oqaloqatigineri

Isumaqtigiissut	10
Ilaqutariit namminneq angerlarsimaffianni oqaloqatigiinnerit	12

Oqaloqatigiinneq siulleq

Ilisartinneq	14
Ilimasunnernik naligiissaarineq	14
Meeqqat akornassinniikkaangata	16
Oqaloqatigiinnerup naanera	16
Oqaloqatigiinnerup naaneranut isumassarsiat	16

Atortussiat atorsinnaasatit

Titartakkanik filmiliaq	18
Meeqqanut quppersagaq	20
Angajoqqaanut atuagaq	22
Pinnguaatit kortillu kisitsisitallit	22
Mindmap	24
Oqaloqatigiinnerni ataasiakkaani isumassarsiat	24

Oqaloqatigiinnerit sisamat

1. Ilaquttanni ulluinnaq	26
2. Meeqqanut inersimasunullu pinnguaatit sammisassallu	32
3. Meeqqavit perorsarnera	42
4. Meeqqat meeqqallu allat ilagalugit	48

Indhold

Om materialet	7
---------------------	---

Formålet med samtalerne

Sammenhæng med andre tilbud til forældre	9
--	---

Samtaler med forældre om MANU Barnet på 5 og 6 år

Aftalen	11
Samtaler i familiens hjem	13

Den første samtale

Præsentation	15
Forventningsafstemning	15
Når der er børn til stede	17
Afslutning på samtalen	17
Idéer til afslutning af samtalen	17

Materialer du kan anvende

Animationsfilm	19
Børnehæfte	21
Forældrebog	23
Spil og talkort med lege	23
Mindmap	25
Idéer til de enkelte samtaler	25

De fire samtaler

1. Hverdagen i din familie	27
2. Aktiviteter og leg for børn og voksne	33
3. Dit barns opdragelse	43
4. Dit barn sammen med andre børn	49

Atortussiat pillugit

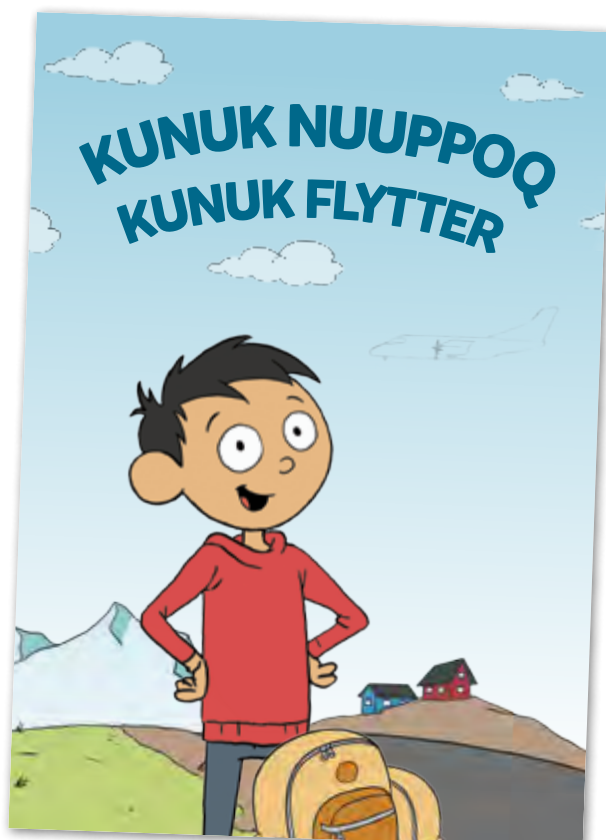
MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik angajoqqaanut atuakkamik, meeqqanut kakkersakkamik, pappiaqqanik assiliartalinnik, plakativik, postkortinik pinnguaammillu imaqarpoq. Taassuma saniatigut ulluklut paaqqinnittarfimmi oqaloqatigiinnernut piareersarnissamut ilitersuuteqarpoq, kiisalu una meeqqat angajoqqaavisa angerlarsimaffianni oqaloqatiginissaannut ilitersuut. Atortussiat tamaasa misissuataarneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Taamaasillutit ilaqutariinnik ataasiakkaanik oqaloqateqarnissamut piareersarluarsinnaanerussagavit.

Angajoqqaanut atuakkami Kunuk arfinilinnik ukiulik, najaa Inuuna pingasunik ukiulik, angutaat arnaallu Malik aamma Maliina naapissavagut. Atuakkap sammisai assigiinngitsut Kunuup ilaqutaata ulluinnarni titartagartallimmik oqaluttuartaqarput. Sammisat ukuupput:

1. Ilaqutariinneq, pingartitat pisarnerlu
2. Ataatsimoorluni meeqqanut inersimasunullu sammisassat pinnguaatillu
3. Perorsaaneq meeqqamut piginnaasaqarnerulersitsisoq
4. Meeqqat ikinngutiginnerat inuiaqatigiinnilu ineriartorneq

Meeqqanut kakkersagaq Kunuk pillugu oqaluttuamik tunngaveqarpoq. Meeqqap oqaluttuami suliaasat ilaatigut inuuneranut attuumassuteqartut sammisassavai, Kunuullu unammillerfiinut ilaatigut »ikiuutaasussaalluni«. Sammisat aajuku:

1. Ilaqutariinneq
2. Misigissutsit
3. Pinnguaatit sammisassallu
4. Ikinngutiginneq.

Om materialet

MANU Barnet på 5 og 6 år består af en forældrebog, et børnehæfte, illustrationsark, plakat, postkort og et spil. Derudover er der en vejledning til samtaler i daginstitutionen og denne vejledning til samtaler med barnets forældre i deres eget hjem. Det anbefales, at du orienterer dig i alle materialerne. Så er du bedst forberedt på samtaler med den enkelte familie.

I forældrebogen møder vi Kunuk på 6 år, hans lillesøster Inuuna på 3 år og deres far og mor, Malik og Maliina. Bogens forskellige temaer illustreres undervejs med tegninger og historier fra hverdagen i Kunuks familie. Temaerne er:

1. Familielivet, værdier og rutiner
2. Fælles aktiviteter og leg for børn og voksne
3. Opdragelse der styrker barnet
4. Børns venskaber og sociale udvikling

Børnehæftet er bygget op om en fortælling om Kunuk. Undervejs kan barnet løse opgaver, der dels knytter sig til barnets eget liv, og dels »hjælper« Kunuk med forskellige udfordringer. Temaerne er her:

1. Familieliv
2. Følelser
3. Leg og aktiviteter
4. Venskab.

Oqaloqatigiinnerit siunertaa

Ilitsersuutip angajoqqaat meerartik tallimanik arfinilinnillu ukiulik pillugu oqaloqatiginissaannut isumassarsiorfiuvoq. Oqaloqatigiinnerit meeqqap angajoqqaallu ulluinnarni ataatsimoortarnerannut tunngasumik aallaaveqarlutik ingerlanneqassapput.

Oqaloqatigiinnerup siunertarivaa meeqqap angajoqqaavisa meeqqaminnut allatut nutaanik ataatsimooqatigiiffiusinnaasut pillugit isumassarsiorfissatut, tassa angajoqqaat meeqqallu akornanni atassuteqarneq nukittorsarumallugu.

Atortussiat ilaqutariit peqatigalugit oqaloqatiginerinut angusaqarnerunissamut tulluarsarsagaapput. Periutsit aalajangersimasut ilisimasaqarfigereerlugit toqqissisimallutik atorfilittamik ilinniarsimasumik oqaloqateqarnissartik iluarinerusinnaalissagunarpaat.

Uuma ilitsersuutip oqaloqatigiinnissaq qanoq ingerlasinnaanersoq isumassarsiorfigissatut siunertaraa. Angajoqqaat ilaqtutik kajumilersinniarlugit tapersersorniarlugillu qanorli oqaloqatigineqarsinnaaneritut ilitsersuutaavoq.

Ilitsersuut immikkut ittumik atorfilinnut ilinniarsimasunut angajoqqaanik oqaloqatigiinissamik misilittagaqarpallaanngitsunut innersuussaavoq. Taamaattumik atorfilimmut misilittagartuumut ilisarnartumik immikkoortumik atuagassaqarpoq.

Ilaqutariinnik ataasiakkaaraluni oqaloqateqarneq oqaloqatigiinnerit arlaleriarlugit ingerlannerini naammassineqarsinnaavoq, imaluunniit ilaqutariinnut tulluurtut sammisassaq ataaseq marlulluunniit toqqarsinnaavatit.

Tamatigut ilaqutariit ikiorsernissaat pingaarnertut siunertaavoq, taakkua ulluinnarni inuunertik meeqqaminnut ilaqutariittullu ajunngitsumik ingerlassinnaaniassamassuk.

Angajoqqaanut neqeroorutit allat ataqatigiinnerat

Oqaloqatigiinnerit angajoqqaanut iluaqutaasussaapput, taakkuami meeqqami ulluinnarni inooqatigilluarnissaat isumannaarniagassarivaat. Una katsorsaanertut ingerlanneqartussaangilaq. Tamanna angajoqqaat pisariaqartippassuk, kommunerisaanni katsorsaavimmi neqeroorutigineqartoq innersuussutigineqassaaq. Katsorsartinnermi angajoqqaat s.i. suut peroriartornerminnit nassatarinerlugit misissornissaannut ikiorneqarsinnaapput, tamannalu meeqqaminnut naleqqutinngitsumik pissusilersortarsinnaaneritut atassuteqarnerisik misissussallugu ikiorneqarsinnaallutik.

Formålet med samtalerne

Vejledningen giver dig inspiration til samtaler med forældre om deres 5-6-årige barn. Samtaler, der tager udgangspunkt i børn og forældres hverdag sammen.

Formålet med samtalen er at inspirere barnets forældre til nye måder at være sammen med deres barn på, sådan at samværet kan komme til at styrke tilknytningen mellem forældre og barn.

Formålet med materialet er at få et bedre udbytte med den enkelte familie. De kan i stedet have glæde af at tale med en fagperson under forhold, de kan overskue, og hvor de kan føle sig trygge.

Formålet med denne vejledning er at give idéer til, hvordan samtalen kan foregå. Den viser, hvordan du kan gennemføre dialoger med forældre på en måde, der motiverer og støtter familien.

Vejledningen er især henvendt til fagpersoner, der skal have samtaler med forældre uden at have stor erfaring med det. Derfor er der afsnit, som vil være kendt stof for den mere trænede fagperson.

Der kan gennemføres et forløb med flere samtaler med den enkelte familie, eller du kan vælge et eller to temaer ud, som er særligt relevant for familien.

Det overordnede formål er altid at hjælpe forældrene, så de kan få hverdagen til at fungere på en måde, som er god for deres barn og hele familien.

Sammenhæng med andre tilbud til forældre

Samtalerne er en hjælp til forældre, så de kan få en bedre hverdag sammen med deres barn. Det er ikke et behandlingsforløb. Har forældrene behov for dét, må de henvises til de behandlingstilbud, der er i kommunen. I et behandlingsforløb kan forældrene fx få hjælp til at undersøge, hvilken bagage de har med fra deres egen opvækst, og om det hænger sammen med at de kan komme til at agere uhensigtsmæssigt over for deres børn.

Angajoqqaat MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik pillugu oqaloqatigineri

Atorfilittani oqaloqateqannginnermi eqqarsartoqartuaannarpoq, ukua ilaqutariit angajoqqaanut atuakkamik tunineranit imaluunniit MANU pillugu angajoqqaanik naapeqatigiinnermut ilaanermit allamik sammisaqarnissaat pissarsiffiullu arnerusinnaannginnersoq.

Eqqarsaatip taassuma takkunneraniit oqaloqatigiinnissap siulliup tungaanut, ukua eqqarsaatigilluaqqaarlugit aaliangiisariaqarputit:

- Ilaqutariit *MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik* pillugu oqaloqatigiinneq ataaseq imaluunniit oqaloqatigiinnerit tulleriiaartut ingerlatissallugit soqutiginerussavaat?
- Kia oqaloqatigiinneq ingerlatissavaa?
- Piffissaq qanoq sivilisutisigisoq piffissaliunneqassava?
- Kia ilaqutariit attavigissavai, qanorlu attavigineqassappat?
- Sumi oqaloqatigiittoqassava? Uani ilitsersuummi angerlarsimaffimmi oqaloqatigiinnissaq tunngaviuvoq.
- Sammisassat suut angajoqqaat atuagaanniit oqaloqatigiinnermi eqqartorneqassappat?

Isумаqatigiissut

Oqaloqatigiinnerup qanoq isumaqatigiissutigineri angajoqqaat peqataanissamut soqutiginnilernissaanut pingaaruteqarpoq. Ilaqutariit susoqassanersoq paasitinnearunik, oqaloqatigiinnermi iluaqutissat suut pissarsiarisinnaanerlugit eqqarsaatigilertarpaat.

Assigiinngitsorpassuartigut oqaloqatigiinnissap ilusaa nassuiarneqarsinnaavoq. Ilaatigut angajoqqaat qanoq ilisarimatiginerit apeqqutaavoq, angajoqqaallu MANU qanoq ilisimasaqarfigereertigineraat aamma apeqqutaalluni.

Attaveqarnermi siullermi toqqarlugit oqaloqatiginissaat pisariaqarpoq, oqaloqatigiinnermi siunertaq aamma qanoq ingerlariaaseqassanersoq nassuiassallugu periarfissaqarnerummat. Taamatuttaaq angajoqqaanit apeqqutigineqartut akinissaanut periarfissaqassaatit. Aallartillu arnerup toqqissisimalluni oqaloqatigiinnissaq isumannaassavaa.

Assersuutigalugu kia (Atermik taasaqarlutit) innersuussimaneraa oqaluttuarisinnaavat, taakkumi (angajoqqaat) *MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik*-mi atorussiat atorluarlugit suliaqarnissaminut periarfissaqartariaqarput. Pinnguaatit sammisassallu meeraannut iluaqutaasussat, aallavigalugit oqaloqatigiinneq ingerlanneqassasoq erseqqissarsinnaavat.

Angajoqqaat oqaloqatigiinnissaq pillugu saaffigineqarniarlutik, sooq neqeroorfigineqarnerlutik susoqalernersorlu eqqarsaatigilertarpaat. Ilaat immaqa paatsuungasinnaapput, kanngusulerlutik pisuussuteqartutulluunniit misigilerlutik, ilaalli oqaloqatigiinnissamut qilanaalertarput.

Saaffiginninneq siulleq pisimatillugu angajoqqaat eqqarsaatigisinnaasaannik assersuutit

- Immaqa isumaqarput meearput artoripput.
- Angajoqqaajunerluttutununa isigigaatigut.
- Meearput piuminaatsuusoraat.
- Meearput arsaarinnissutigini alerpaat.
- Uagut meearpullu ajunnginnerulerni assagatta ikiorusuppaatigut.
- Ilaqutariit ataatsimut tamatta ajunnginnerulerni assagatta tapersorsorusuppaatigut.

Samtaler med forældre om MANU Barnet på 5 og 6 år

Før samtalen vil der altid være fagpersoner, der tænker, at netop denne familie har gavn af noget andet end at få udleveret en forældrebog eller deltage i et forældremøde om MANU.

Fra denne tanke er opstået og til den første samtale, er der en række ting, du skal overveje og beslutte:

- Vil familien have glæde af en enkelt samtale eller et helt samtaleforløb med udgangspunkt i *MANU Barnet på 5 og 6 år*?
- Hvem skal gennemføre samtalen?
- Hvor meget tid skal der afsættes?
- Hvem tager kontakt til familien, og hvordan skal denne kontakt ske?
- Hvor skal samtalen foregå? I denne vejledning er der lagt op til, at samtalerne afholdes som hjemmebesøg.
- Hvilke temaer fra forældrebogen skal indgå i samtalerne?

Aftalen

Måden, en samtale aftales på, er vigtig for forældrenes lyst til at deltage. Det er her, familien begynder at tænke på, hvad der skal ske, og hvad de kan få ud af samtalen.

Der er mange forskellige måder at præsentere samtalen på. Det afhænger bl.a. af, hvor godt du kender forældrene, og hvad de på forhånd ved om MANU.

Den første kontakt bør altid være mundtlig, så der er mulighed for bedre af forklare formålet med samtalen, og hvordan den kan foregå. Så kan du også svare på spørgsmål fra forældrene. Det kan være med til af afdramatisere det, der skal ske.

Du kan fx sige, at (nævn hvem) har talt om, at de (forældrene) skal have mulighed for at arbejde med materialerne til MANU Barnet på 5 og 6 år. Du kan fremhæve, at i samtalen vil der især blive lagt vægt på at tale om lege og aktiviteter, der vil være gode for deres barn.

Så snart forældrene får henvendelsen om en samtale, vil de begynde at tænke på, hvorfor de har fået tilbuddet, og hvad der nu skal ske. Nogle vil måske undre sig eller føle skam eller skyld, mens andre vil glæde sig til samtalen.

Eksempler på forældres tanker efter den første henvendelse

- De tror måske, vi ikke kan magte vores barn.
- De tænker, at vi er dårlige forældre.
- De synes, vores barn er vanskeligt.
- De vil fjerne vores barn.
- De vil hjælpe os og vores barn, så det kan få det bedre.
- De vil støtte os, så hele familien kan få det bedre sammen.

Oqaloqatigiinnerup siunertaa unneqqarissumik oqaatigissallugu, suullu tunngavigalugit pisariaqarsorineqalersimanersoq oqaluttuarissallugit pingaaruteqarpoq. Soorlu; kiap oqaloqatigiinneq siunnersuutigisimaneraa, sooq siunnersuutigineqarsimanersoq aammalu suut oqaloqatigiinnermi pissarsissutigissallugit neriuteqarfigineraat eqqartoqqaarsinnaavatit.

Oqaloqatigiinnerup siulliup aallartinnginnerani atorfilittap eqqarsaatai pillugit assersuutit:

- Siullermik ilaqutariit naapinnginnerini naakka iluaapput.
- Qanoq tigussaneraannga, kiinnerfigissaneraangaluunniit pissangassutigiuannarpa.
- Ilaqutariit uffa ilisimasaqarfigereerlugit, sooq sunngitsuusaassaanga?
- Ilaqutariit naapinnissaat qilanaaraa. Oqaloqatigiinneq siulleq pissanganartuaannarpoq.
- Oqaloqatigiinnissaq pillugu neqeroorfigineqarunik aliatsassanerlutik, kamaammissanerlutik imaluunniit nuannaassutigissanerlugu?

Ilaqutariit namminneq angerlarsimaffianni oqaloqatigiinnerit

Ilaqutariit angerlarsimaffianni oqaloqatigiinneq ingerlanneqassappat, maluginiassavat ilaqutariit ilaasa pulaartut tikilluaqqussagaatsit, ilaasali pulaartoqarnissartik nukissaqarfigerpassittanngikkaat. Ilaasa nakkutilliisutut isiginerullutit tunuarsimaarnerusinnaapput.

Angerlarsimaffik ilaqutariit naalagaaffigaat. Tamaani sinaakkutigineqartut pulaarnissannut ilaqutariit piareersarsimasaat, soorlu kaffillnersut, nalaasaarfimmut inissinnersut imaluunniit nerisarfimmut, meeqqat aggilattaanersut il. il. ataqisariaqarpatit.

Oqaloqatigiinneq pissarsiffiulluartup ersarissunik ilisarnaataa

Oqaloqatigiinneq ingerlalluartoq imaappoq:

- *Akuersaartoq.* Oqaloqatigiinnermi angajoqqaat meeqqallu misigissusai tunngavigissavatit. Misigissusaat eqqarsaataallu taakkuupput misigalugillu eqqarsaatigisaat. Atorfilittut angajoqqaat misigissusai akuersaartariaqarpatit. Soorlu angajoqqaq arlaannik, illit atorfilittut pingaaruteqanngissorisannik kamaammissuteqarpat, taava tamanna pillugu oqallinnissaq pisariaqanngilaq.
- *Erseqqissaasoq.* Pisuni assigiinngitsuni susoqartarnersoq eqqartorsinnaavarsi, tamannalu angajoqqaamut meeqqamullu qanoq sunniuteqartarnersoq ilanngullugu eqqartorlugu. Soorlu atorfilittut itinerusunik apeqquteqarsinnaavutit, taava angajoqqaajusoq sorusunnersoq ersarinnerussammat, illillu sapinngisamik ersarinnerusumik suna angorusunnerlugu angajoqqaanut paasiuminarsisillugu oqaluttuarsinnaavutit.
- *Kajumissaarisooq.* Angajoqqaat isumaat, suut pisinnaasaqarfigereerneraat suullu aallartissutigissallugit ajornannginnerutinneraat eqqartorsinnaavarsi, taamaallutik nutaanik misiliinissaminnut imminnut sapiutinnginnerulissammata. Soorlu angajoqqaat meerartik pinnguaammik nutaamik misileeqtigerusunneraat aperisinnaavatit.
- *Allannguisooq.* Iliuusissatut isumassarsiassi qanoq angajoqqaanut meeqqamullu allannguiumaarneri eqqartussavasi. Soorlu ullaakut ilaqutariit pisarnerminnit 15 minutsi sioqqutsillutik makittalerualarpata susoqassanersoq eqqartorsinnaavarsi. Ullaap ingerlaneranut qanormita sunniuteqassava?

Nuannersumik oqitsumillu silaannaqartitsiniarnissat pingaaruteqarpoq. Oqaloqatigiinneq unaminartuusinnaavoq, kisiannili aamma iluarisimaarnartuusaaq.

Immissinnut ilassereerussi, aallaqqaasiillutit nuannersunik oqaaseqalaarsinnaavutit, soorlu: »Piffissamik oqaloqatigiiffigisinnaasatsinnik nassaartugut iluaq« – imaluunniit assingisumik. Oqaloqatigiinnerup aallartinnaasanut ilaatigut pissangasoqarsimagaluartoq taamaaliorneq oqiliallatsitseqataasinnaasarpoq.

Det er vigtigt at være ærlig om formålet med samtalen, og hvordan den er kommet i stand. Du kan fx fortælle, hvem der har foreslået samtalen og hvorfor, og hvad de håber, der kan komme ud af samtalen.

Eksempler på fagpersonens tanker inden den første samtale:

- Jeg føler en uro i maven inden mit første møde med familien.
- Jeg er altid spændt på, hvordan de vil tage imod mig.
- Skal jeg lade som om, jeg ikke kender noget til familien i forvejen?
- Jeg glæder mig til at møde familien. Den første samtale er altid spændende.
- Vil de være kede af det, vrede eller glade for tilbuddet om en samtale?

Samtaler i familiens hjem

Hvis samtalen foregår i familiens eget hjem, skal du være opmærksom på, at nogle familier vil byde dig velkommen som en gæst, mens andre har mindre overskud til at modtage et besøg. Nogle vil være forbeholdne og tænke på dig som en kontrollant.

Hjemmet er familiens domæne. Her du må respektere de rammer, familien sætter op for besøget, fx om de serverer kaffe, placerer sig i sofaen eller ved spisebordet, om børnene kommer og går osv.

Den gode dialog har nogle klare kendetegn

Den gode dialog er:

- *Accepterende.* I samtalen tager du udgangspunkt i de følelser, forældre og barn har. De føler det, de føler, og de tænker det, de tænker. Som fagpersonen må du acceptere forældrens følelser. Fx hvis en forælder bliver vred over noget, som du som fagperson synes er bagateller, bør du ikke gå ind i en diskussion om det.
- *Afklarende.* I taler om, hvad der sker i forskellige situationer, og hvad det gør ved både forælder og barn. Fx kan du som fagperson stille uddybende spørgsmål, så det bliver tydeligt, hvad forælderen gerne vil, og du kan gøre dig umage med at formulere dig tydeligt, så det bliver klart for forælderen, hvad du gerne vil.
- *Motiverende.* I taler om, hvad forældrene mener, de allerede kan, og hvad de mener er lettest at starte med at gøre, så de får mod på at prøve noget nyt. Fx kan du spørge forældrene, om de har lyst til at prøve en ny leg med barnet.
- *Forandrende.* I taler om, hvad de nye idéer til handlemuligheder vil ændre både for dem selv og for barnet. Fx kan I tale om, hvad der vil ske, hvis familien står et kvarter tidligere op om morgenen. Hvad vil det betyde for, hvordan morgenen vil forløbe?

Det er vigtigt, at du forsøger at skabe en god stemning. Samtalen må gerne være udfordrende, men det skal samtidig være rart.

Når I har hilst på hinanden, kan du indlede med at sige et par positive ord som fx: »Dejligt at vi kunne finde et tidspunkt, hvor vi kan tale sammen« – eller lignende. Det kan være med til at lette på en måske lidt anspændt stemning, som der nogle gange kan være, inden man kommer i gang.

Oqaloqatigiinneq siulleeq

Ilisaritinneq

Naatsumik kinaanerlutit sunalu pillugu pulaarnerlutit oqaluttuarisinnaavat. Aamma piffissaq qanoq sivilisutisigisooq atussanerlugu oqaatigisinnaavat. Taassuma kingorna angajoqqaat oqaloqatigiinnissamut qaaqquneqarnertik pillugu qanoq eqqarsarnersut apeqqutigisinnaavat. Apeqqutip taassuma ilaqutariit illillu eqqarsaatersuutissi illugiillusi ilisimaarilluarnerulernissaat qularnaassavaa.

Oqaloqatigiinnissamut siunnersuutit

- Angajoqqaat oqaasii tusarnaakkat.
- Ammasunik apeqquteqarit. Pappiaqqani assiliartalinni apeqqutit takukkit.
- Pisut toqqaannarlugit eqqartukkit.
- Oqaluussavit misigissutsit atugai akuerikkit.
- Siunnersuinaveersarit

Ilimasunnernik naligiissaarineq

Ilimasuutisi akornassinni sapinngisamik naligiissarnissaat pingaaruteqarpoq. Soorlu oqarsinnaavutit:

- »Pulaarnermi suna pissarsiaqaatigerusuppiuk?«
- »Oqaloqatigiinnermi susoqassasoriviuk, ilaqqutitillu tamanna pillugu qanoq eqqarsarpat?«

Suut tapersiissutigisinnaanerlugit naatsumik oqaluttuariuk. Soorlu iliuusissatut periarfissanut nutaanut isummersuutit isumassarsiallu. Piviusorsiorpalaartumik ilimasuuteqarnissaq tamatuma isumannaassavaa. Akilerisap eqqarsaatersuutai ajornakusoortisinnaasaalu paasissallugit pingaaruteqarpoq.

Aammattaq suut sammineqarlutillu oqaloqatigiissutigineqassanersut, taakkunungalu suut peqqutaanersut oqaluttuarissallugit ilimasunnernik naligiissaarinerup ilagaa.

Maluginiagassat

- *Angajoqqaat ataqqikkat.* Ilaat oqaluttorujussuusarput, ilaat sivilisuumik unillatsiartarnissaq pitsaanerutittarpaat, ilaat assatik atussallugit nuannarinerusarpaat, ilaasali piffissaq sivilisooq atorlugu qanoq isumaqarnerlutik oqaluttuariartarlugu.
- *Isornartorsiuinngisaannarit.* Angajoqqaat misigissutsit eqqarsaatillu atugaat aaliangersimassunik peqquteqarput. Isornartorsiuneq atorfilimmut angajoqqaajusumullu avisaartitsisinnaavoq, taamaasillunilu toqqissisimasumik oqaloqatigiinnissaq ajornakusuulertarluni.

Den første samtale

Præsentation

Du kan meget kort fortælle om, hvem du er, og hvorfor du kommer på besøg. Du kan også fortælle hvor lang tid, der er afsat. Derefter kan du spørge forælderen om, hvad han eller hun tænker om at blive indbudt til en sådan samtale. Spørgsmålet sikrer, at familien og du kender hinandens tanker om samtalen.

Tips til samtalen

- Lyt til det, forældrene giver udtryk for.
- Stil åbne spørgsmål. Se spørgsmålene på illustrationsarkene.
- Tal direkte om tingene.
- Accepter at dem, du taler med, har de følelser, de har.
- Kom ikke med gode råd.

Forventningsafstemning

Det er vigtigt at afstemme forventningerne til hinanden så godt som muligt. Du kan fx sige:

- »Hvad håber du på at få ud af besøget?«
- »Hvad tænker du, der skal ske i løbet af samtalen, og hvad tænker resten af familien om det?«

Fortæl kort om, hvad du kan bidrage med. Fx idéer og inspiration til nye handlemuligheder. Det sikrer realistiske forventninger. Det er vigtigt at forstå, hvad den anden tænker og måske har det svært med.

Opmærksomhedspunkter

- *Respekter forældrene.* Nogle taler meget, nogle trives bedst med lange pauser, andre kan bedst lide at gøre noget med hænderne, og andre igen skal have god tid til at sige, hvad de mener.
- *Kritiser aldrig.* Forældrene har en grund til at føle og tænke det de gør. Kritik kan skabe en afstand mellem fagperson og forælder, der gør det svært at få en tryk dialog.

Meeqqat akornassinniikkaangata

Oqaloqatigiinnerit ilaanni meeqqat akornassinniittartussaapput. Meeqqat akuuppata, taava oqaloqatigeqqaalaarnissai isumassarsiatsialaavoq.

Meeqqat uteqattaarunik ajoqusersuilersinnaapput. Appaatigut oqaloqatigiinnermi ilaatinnessaannut periarfissatsialaavoq. Soorlu meeqqanut quppersagaq pillugu oqaloqatigisinnaavatit, imaluunniit pinnguaat misilissimaneraat aperalugit. Piffissap ingerlanerani susoqarneranik alapernaasernissaat nalinginnaasuvoq.

Meeqqat akuunerat oqaloqatigiinnermut qanorluunniit sunniuteqartussaavoq. Tamanna oqaloqatigiinnissamut piareersarninni oqaloqatigiinnerullu nalaani sillimaffigissavat. Imaassinnaasoq, meeraq/meeqqat oqaloqatigiinnerup ingerlanerani eqqissiviillissappat/ppata angorusutasi eqqartussallugit tamakkinngitsoorisi.

Oqaloqatigiinnermut piareersarnermi, meeqqanik akornassinniittoqassappat, sammisassat suut tulluarnersut eqqarsaatigissallugu pisariaqarpoq. Aammattaaq angajoqqaat kisimeeqatigissallugit naatsorsuutigisimagaluarlugu, meerartaqassagussi qanoq iliussanerlutit eqqarsaatersuutigisinnaavat.

Oqaloqatigiinnerup naanera

Ataatsimiinnerup naammassiartulernerani minutsialunnguit atorlugit ilaqutariit oqaloqatigiinneq qanoq isumaqarfigineraat eqqartorsinnaavarsi. Soorlu oqaloqatigiinneq qanoq eqqarsaatersuuteqarfigineraat, suna nuannarinerpaasimaneraat arlaannilluunniit nalorninartoqarsimanersoq apeqqutigisinnaavatit. Imaluunniit ulluinnarni inuunermi arlaatigut atorsinnaasorisaminnik pissarsinersut paasiniarsinnaavat. Oqaloqatigiinneq iliuusissanik allanik sungiusimannngisaannik iliuuseqarusulersitsiva?

Ilaqutariit arlaleriarlutit oqaloqatiginiarlugit pilersaarusiorsimaguit, taava aninnginninni oqaloqatigiinnissamut tullermut piffissaq sumiiffissarlu ersarissumik isumaqatigiissutigeqqaassallugit pingaaruteqarpoq. Aammattaaq oqaloqatigiinnerup tullissaanut sammisassasi oqaaseqarfigilaarsinnaavatit, suullu pissarsiaqaatigisinnaajumaaneraat eqqaallugit.

Oqaloqatigiinnerup naaneranut isumassarsiat

- »Ullumi ... oqaloqatigiissutigaarput. Arlaat immikkut maluginiarpisiuk?«
- Taamaaliornikkut ilaqutariit misigisaannik pingaartitsillutit takutissavat.
- »Eqqartukkagut eqikkalaassavakka.«
- Taava eqqaamanninnissaq tamassinnut ajornannginnerussaaq. Arlaleriarlusi oqaloqatigiissagussi, naapeqqikkussi eqqartorsimasassi nangeqqinnissaannut ajornannginnerulersitsissaaq.

Oqaloqatigiinneq naammassippat, suut ingerlalluarsimanersut suullu iluatsippallaarsimannginnersut nalilersussallugit isumassarsiatsialaavoq. Tulliani ilaqutariit naapikkukkit suna iliuuserisinnaaviuk?

Oqaloqatigiinneq uppenarsaateqassappat, taava ilaqutariit peqatigalugit suliarissanerlugu isumaliuutigiuk. Oqaatigisatik iluamik suliarineqarneri takusinnaagunikku, ilaqutariit tatiginninnerulernerannik pilersitsissaaq.

Det er også en del af forventningsafstemningen, at du fortæller, hvilket overordnet tema I skal snakke om og hvorfor.

Når der er børn til stede

Nogle gange vil der være børn til stede under samtalen. Det er en god idé at starte med at tale med børnene, hvis de er til stede.

Det kan være forstyrrende, hvis børnene går til og fra. Samtidig er det en god mulighed for at inddrage dem i samtalen. Du kan fx tale med dem om børnehæftet, eller om de har prøvet spillet. Det er ikke ualmindeligt, at de en del af tiden følger nysgerrigt med for at se, hvad der foregår.

Børnenes tilstedeværelse vil under alle omstændigheder påvirke samtalsforløbet. Det må du tage højde for både under planlægningen af samtalen og under selve samtalen. Det kan være, at I ikke når igennem alt det, I gerne vil, hvis barnet/børnene er en meget aktiv del af samtalen.

Som en forberedelse til samtalen kan du tænke over hvilke emner, der egner sig til en samtale, hvor der er børn til stede. Du kan også tænke over, hvad du vil gøre, hvis der er børn til stede på tidspunkter, hvor du havde regnet med at være alene med forælderen.

Afslutning på samtalen

Når det er tid til at sige farvel, kan I bruge et par minutter til at tale om, hvad familien har syntes om samtalen. Du kan fx spørge om, hvad de tænker om samtalen, hvad de var glædest for, og om der var noget, der var svært. Eller om der var noget, de tror de kan bruge i deres daglige liv. Har samtalen givet dem lyst til at gøre noget andet, end de plejer?

Hvis der er planlagt flere samtaler med familien, er det vigtigt, at aftaler om tid og sted er helt klare, inden du går. Du kan også sætte nogle ord på, hvad der er emnet for næste samtale, og hvad de kan få ud af den.

Idéer til afslutning af samtalen

- »I dag har vi talt om ... Er der noget, der har gjort særligt indtryk?«
- Det viser, at du respekterer familiens oplevelser, og at de er vigtige.
- »Jeg vil lige opsummere, hvad vi har talt om.«
- Så bliver det lettere for jer begge at huske. Og det er lettere at tale videre om, hvordan det gik, hvis der er flere samtaler.

Når samtalen er slut, er det en god ide at overveje, hvad der gik godt, og hvad der ikke gik godt. Hvad skal du huske at gøre næste gang, du møder familien?

Hvis samtalen skal dokumenteres, så overvej at gøre dette sammen med familien. Det vil øge familiens tillid til, at det de siger behandles på en sober måde.

Atortussiat atorsinnaasatit

MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik atortussianik angajoqqaanik oqaloqateqarnermi assigiinngitsorpasuartigut atorsinnaasunik peqarpoq. Aajuku isumassarsiorfittut atorneqarsinnaasut. Angajoqqaat atuagaanni immikkoortuni sisamaasuni, sorlerluunniit sammigaluarussiuk atorneqarsinnaapput. Oqaatsit naqinnikkaartumik tulleriiaagaapput.

Titartakkanik filmiliaq

MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mut tunngasumik marlunnik titartakkanik filmiliaqarpoq.

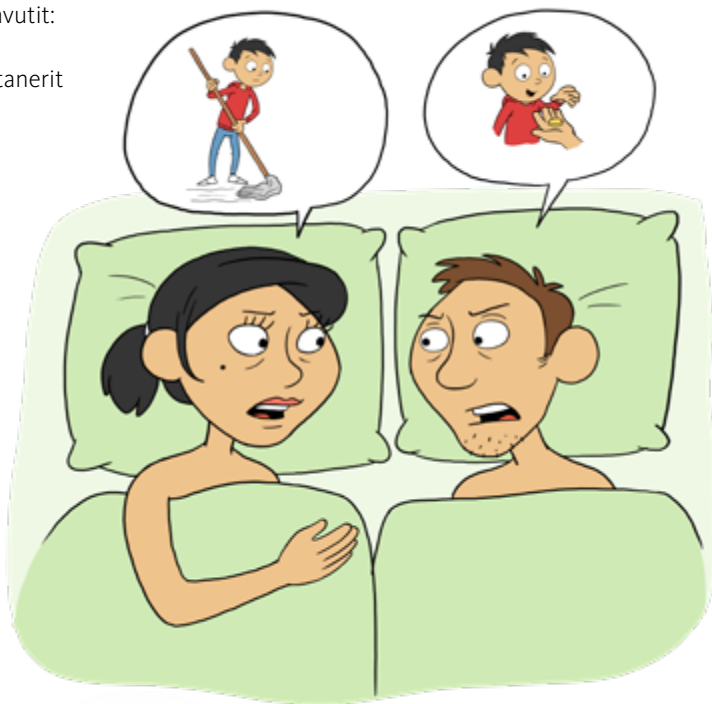
Titartakkanik filmiliaq siulseq inersimasunut sanaajuvoq. Titartakkanik filmiliaq Malimmut Maliinamullu tunngasuvoq, taakkualu qaqugukkut qanorlu killiliissanerlutik maluginiassallugu nalorninartippaat. Filmil assigiinngitsut atorneqarsinnaavoq. Filmip sammisaa oqaluuserineqarsinnaavoq, angajoqqaallu ilaqutariit iluminni inuttut killissaq qanoq eqqarsaatersuutiginaat, aammalu qaqugukkut 'aap' imaluunniit 'naamik' meeqqaminnut atortarneraat apequtigisinaavatit.

Soorlu oqarsinnaavutit:

- »Assingusunik nalaataqarnikuuit?«
- »Maliup Maliinallu eqqarsaatai ilisarivigit?«
- »Maliup Maliinallu qanoq iliorsinnaanerannut allanik isumassarsiaqarpit?«
- »Eqqortumik iliuusissat pillugu nangaassuteqaleraangavit qanoq iliortarpit?«
- »Inersimasoq ersarissuullunilu killissamik ilisimannittoq pillugu qanoq isumaqarpit?«

Angajoqqaat najugaqatigiippata ima aperisinnaavutit:

- »Meeqqallu akerleriinnersi pillugu aaqqiinartanerit aappavit aaqqiinartarneranit allaanerua?«
- »Meeqqallu akerleriinnersi aaqqiivigissallugu iliuusissassinik isumaqatigiinngileraangassi qanoq iliortarpisi?«

Materialer du kan anvende

Materialerne til *MANU Barnet på 5 og 6 år* kan bruges på mange forskellige måder under samtalen med forældrene. Her kommer nogle idéer til inspiration. De kan bruges uanset hvilket af de fire kapitler fra forældrebogen, I skal tale om. De står i alfabetisk orden.

Animationsfilm

Der er to animationsfilm til *MANU Barnet på 5 og 6 år*.

Den ene animationsfilm er til voksne. Animationsfilmen handler om Malik og Maliina, som synes, det er svært at mærke, hvornår og hvordan de skal sætte grænser. Filmen kan bruges på flere måder. Den kan bruges til at tale om filmens tema, og den giver dig mulighed for at spørge ind til, hvordan forældrene har det med grænser i familien, og hvornår de siger 'ja' eller 'nej' til deres barn.

Du kan fx sige:

- »Kender du lignende situationer?«
- »Kan du genkende Malik og Maliinas tanker?«
- »Har du andre idéer til, hvad Malik og Maliina kan gøre?«
- »Hvordan gør du, hvis du bliver i tvivl om, hvad der er det rigtige at gøre?«
- »Hvad tænker du om det med at være en tydelig voksen og mærke sine egne grænser?«

Hvis forælderen bor sammen med den anden forælder, kan du spørge:

- »Er der forskel på, hvordan du løser konflikter med dit barn, og hvordan din kæreste gør?«
- »Hvad gør I, når I bliver uenige om, hvordan en konflikt med barnet løses?«

Titartakkanik filmiliat aamma silaannaap oqimaatsup oqinnerulernissaanik aallartisaataasinnaapput, imaluunniit ilaqutariit ataatsimut, meeraq peqataatillugu oqaloqatigiinnerinut aallaaviusinnaapput. Meeqqap nuannisarnissani kisiviat siunertaralugu filmiliamik isiginnaarsinnaavoq.

Titartakkanik filmiliap aappaa meeqqanoortuuvoq. Tassani Kunuk sammineqarpoq, meerarpaluttumillu meeqqap quppersagaa pillugu ilisarititsisuussalluni, quppersakkap misissuataarnissaanut Kunuullu suliaasaanik »ikiornissaanut« soqutiginnilersitsisuussalluni.

Meeqqanut quppersagaq

Meeqqanut quppersagaq meeqqap pigissavaa. Taanna suliaasanik aammalu Kunuk nuunniartoq pillugu oqaluttuamik imaqarpoq. Quppersagaq meeqqat misigissusaannut ikinnguteqarnermullu tunngasuuvuq. Illit meeqqamut quppersakkamik tunniussisuuguit, meeqqamut iluamik oqaloqateqateqarnissannut attaveqateqarniarnissannullu aallarnisaatissatut periarfissatsialaavoq. Meeraq ilaqutaasullu najuuppata pitsaanerpaavoq, taamaalillutik tamarmik meeqqanut quppersagaq sunik imaqarnersoq paasisaqarfiginiassavaat. Angajoqqaap meeqqallu quppersagaq kingorna eqqartorsinnaagaat oqaluttuussinnaavatit, angajoqqaallu meeraq suliaasanik ikiorsinnaagaat eqqaallugu. Suliassat »eqqortumik« suliarineqarnissaat pingaaruteqanngilaq. Kisianni angajoqqaap meeqqallu quppersakkap samminerani ataatsimoornerat pingaarnersaavoq. Meeqqanut angajoqqaannullu nuannersuussaaq.

Meeqqap meeqqanut quppersagaq siornatigut tigoreersimappagu, taava meeqqap quppersagaq takoreersimaneraa qanorlu isumaqarfigineraa paasiniarsinnaavat. Meeqqap suliassat misilereersimanerai apequtigisinnaavat. Aamma angajoqqaat meeqqanut quppersagaq qanoq isumaqarfigineraat pillugu oqaloqatigisinnaavatit.

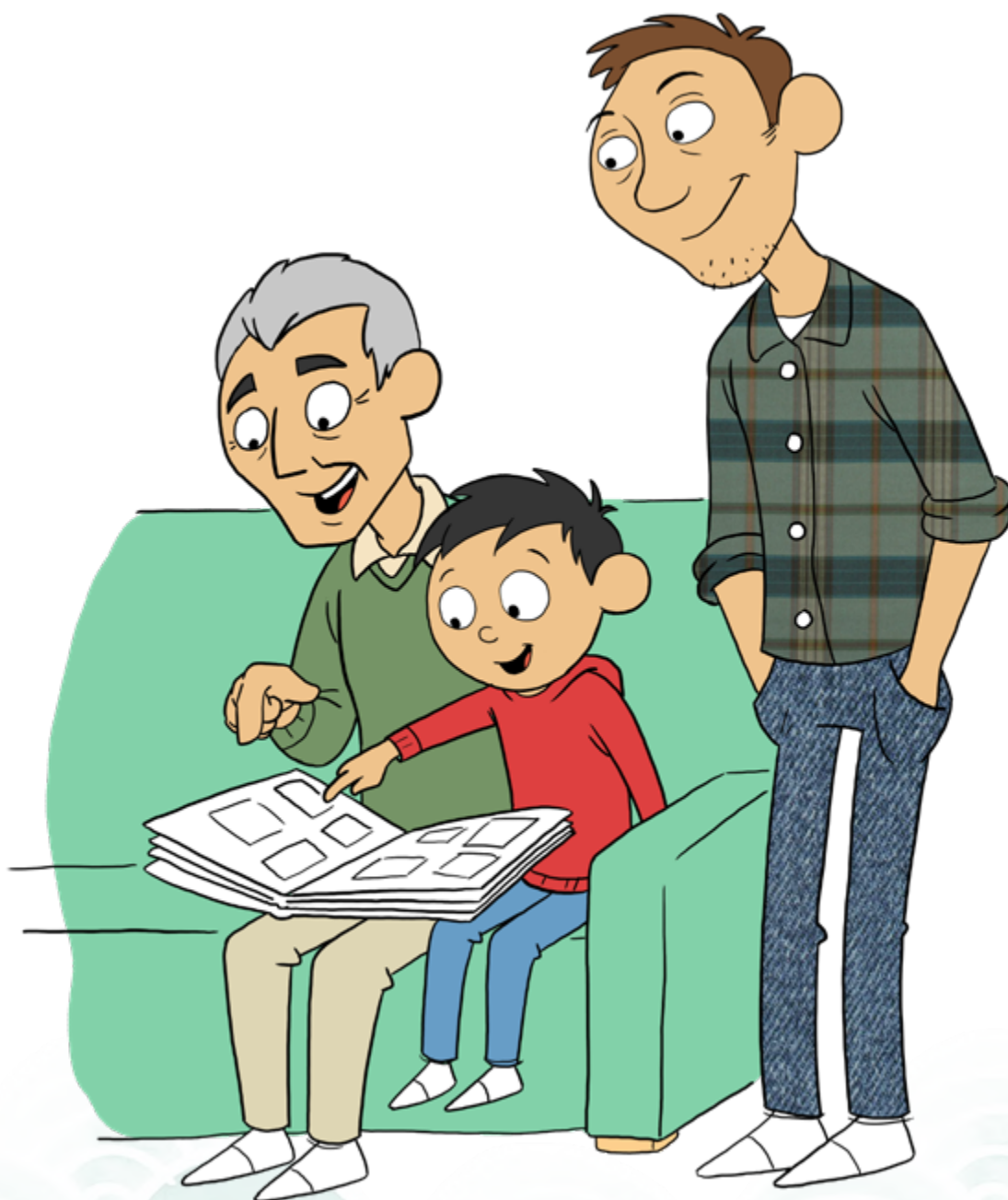
Animationsfilmene kan også bruges til at lette en tung stemning, eller de kan være udgangspunkt for samtaler med hele familien, inklusive barnet. Barnet kan se filmen udelukkende for underholdningens skyld.

Den anden animationsfilm er til børn. Den handler om Kunuk og giver barnet en introduktion til fortællingen i børnehæftet, så det får lyst til at kigge i hæftet og »hjælpe« Kunuk gennem opgaverne.

Børnehæfte

Børnehæftet er barnets hæfte. Det er et opgavehæfte med en historie om Kunuk, der skal flytte. Hæftet handler om børns følelser og venskab. Hvis det er dig, der giver barnet hæftet, kan du benytte lejligheden til at tale med barnet og få en god kontakt. Det er bedst, hvis både barn og den øvrige familie er til stede, så alle kender til børnehæftet og får en fornemmelse af, hvad det indeholder. Du kan fortælle, at forælder og barn kan tale om hæftet senere, og at forælderen kan hjælpe barnet med opgaverne. Det er ikke vigtigt, at opgaverne bliver løst »korrekt«. Det vigtigste er måden, forælder og barn er sammen på, når de læser i hæftet. Det skal være hyggeligt for både børn og voksne.

Hvis barnet har fået børnehæftet i forvejen, kan du spørge, om barnet har set det, og hvad det synes om hæftet. Du kan spørge barnet, om det har prøvet nogle af opgaverne. Du kan også tale med forældrene om, hvad de tænker om børnehæftet.

Angajoqqaanut atuagaq

Angajoqqaanut atuagaq angajoqqaanut tallimanik arfinilinnillu ukiulinnik meeralinnut innersuussaavoq. Atuagaq ulluinnarni ataatsimut sammisassanut tunngassuteqarpoq. Qanorlu perorsaaneq meeqqallu misigissusai pillugit eqqartueqatigiissinnaanersut sammineqarluni. Ulluinnarnilu meeqqat najornerini unamminarsinnaasut qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaanersut sammineqarluni. Sammisat Kunuk ilaqutaalu pillugit titartakkanik aamma oqaluttuanik imaqarput.

Angajoqqaat ilaat atuakkat atuarnertu pillugit nuanninngitsumik misilittagaqarput. Ilaqutariit atuffarissuunngitsut pulaassagukkit, oqaloqatigiissutigisamut tulluurtumik, ilaqutariinnullu nuannersuusinnaasumik atuakkap ilaani suliaasamik nassaarsinnaavutit, anillatsillugulu nassarsinnaallutit. Taamaasiornikkut ilaqutariinnut suna pitsaanerunersoq eqqarsaatigisimallugu takutissavaa.

Sungiusaat sammereerussiuk ilaqutariinnut pappiliaq tigummitiinnarsinnaavat. Amerlasuut kingorna sungiusaat pillugu aappatik oqaloqatigerusuttarpat.

Pinnguaatit kortillu kisitsisitallit

Meeqqat inersimasullu pinnguaqatigissallugit nuannarisarpat. Illit, meeraq angajoqqaarlu ataatsimoorlusi pinnguaqatigisarsi nuannersumik misiginermik pilersitsisinnaavoq. Taava ilaqutariit ataatsimut meeqqatik nuannisaqatigisinnaallugit piviusumik misigissavaat. Kortit kisitsisitallit isumassarsiorfigisinnaavatit. Kortit takutissinnaavatit, taakkuninngalu pinnguaammik imaluunniit pinnguaatinik arlaqartunik pinnguarsinnaavusi. Kortit misilinnerini qanoq pinnguarnikkut nuannisartoqarsinnaanersoq takutissavat. Immaqa kingorna meeqqat angajoqqaallu pinnguarneq qanoq igineraat eqqartueqatigisinnaavatit.

Aamma angajoqqaanut, meerartik allanik pinnguaatinik nuannarisaminnik pinnguaqatigisarneraat, meeraasalu pinnguaatit sorliit pinnguarissallugit nuannarineraat appeqqutigisinnaavatit. Namminneq meeraallutik pinnguaatit sorliit pinnguarisarsimavaat? Meeqqap angajoqqaallu pinnguaqatigiinnissaannut isumassarsitsisinissaq pingaaruteqarpoq. Peqataasunut tamanut nuannersumik misigisaqarfusinnaavoq.

Pinnguarnermi meeraq pisuni nutaani imminut ilinniartarpoq, ilaqutariinnilu nuannersumik ataatsimoorneq qanoq innersoq misigisarlugu. Angajoqqaajusup nuannersumik pinnguarnissap qanoq aallartissinnaanera, qanoq pinnguartoqarsinnaanera, qanorlu naammassineqarsinnaanera ilinniarsinnaavaa. Angajoqqaarpasuit tamanna ajornartissinnaasarpaa.

Aamma ilaqutariinnut pinnguaat pinnguaringgikkaluarlugu takutiinnarsinnaavat.

Forældrebog

Forældrebogen er en bog til forældre, der har børn på 5 og 6 år. Den handler om, hvordan man kan være sammen i hverdagen om fælles aktiviteter. Og om hvordan man kan tale sammen om opdragelse og barnets følelser. Den handler også om, hvordan man kan håndtere nogle af de udfordringer, der kan opstå i hverdagen med børn. Temaerne illustreres af tegninger og historier om Kunuk og hans familie.

Nogle forældre har dårlige erfaringer med bøger og læsning. Hvis du besøger en familie, som ikke er gode læsere, kan du overveje at lade bogen blive i tasken. Du kan finde øvelser i bogen, som passer til temaet for samtalen, og som du tror familien vil have glæde af. Så kan du i stedet tage en fotokopi af øvelsen og bruge den under besøget. Det viser, at du har tænkt på, hvad der er godt for netop denne familie.

Når I har arbejdet med øvelsen, kan du lade familien beholde papirerne. Mange vil tale om øvelsen med kæresten på et senere tidspunkt.

Spil og talkort med lege

Børn kan godt lide, at de voksne leger med dem. En leg hvor du, barnet og forælderen leger sammen, kan skabe en god stemning. Så oplever familien helt konkret, at forældre og barn kan have det rart sammen. Her kan du få inspiration fra talkortene. Du kan vise kortene, og sammen kan I lege en eller flere lege fra kortene. Når I prøver kortene, viser du, hvordan man kan have det sjovt og rart, når man leger. Måske kan du bagefter tale med barn og forældre om, hvordan det har været at lege.

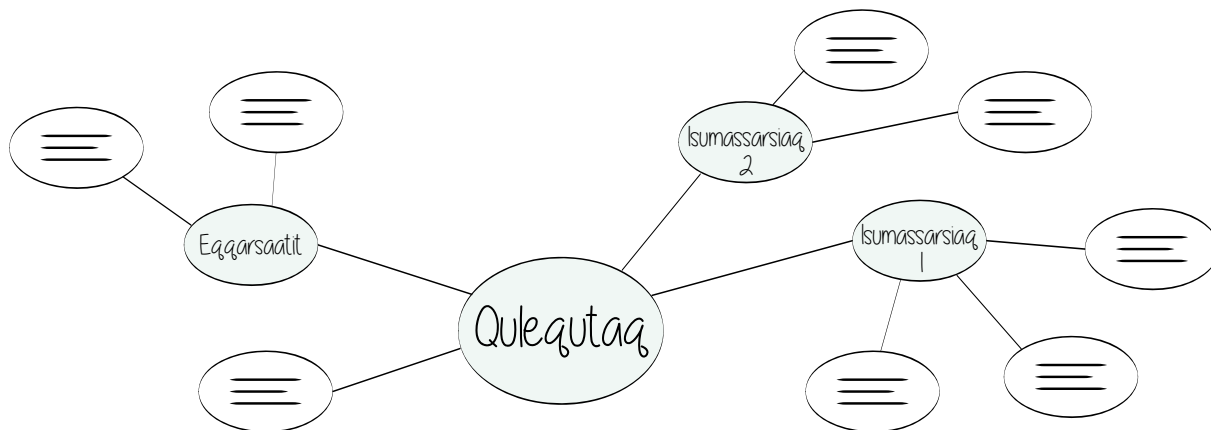
Du kan også tale med forældrene, om der er andre lege, de holder af at lege med deres barn, og om hvilke lege, deres barn er glad for at lege. Hvilke lege legede de selv, da de var børn? Det gælder om at inspirere barn og forælder til at lege sammen. Det kan give positive oplevelser for begge parter.

Når I leger, kan barnet lære sig selv at kende i nye situationer, og hele familien oplever, hvordan det er at være sammen på en god måde. Forælderen kan lære, hvordan man starter en leg, leger legen og afslutter den på en god måde. Det er der faktisk en del forældre, der har svært ved.

Du kan også bare vise familien spillet, uden at I behøver at spille det igennem.

Mindmap

Oqaloqatigiinnerit ilaanni mindmap atussallugu pitsaasarpog. Mindmap angajoqqaanut sammisassat assigiinngitsut suunerinik ataatsimoortumik takunnissinnaalersitsisarpog. Ataatsimut tamakkiisumik takunnissinnaanerup eqqartugassatut pingaarnerit takujuminarnerulersittarpai. Mindmapimut assersuut:

Sammissaq eqqartorniagarsi sungaartumi siulliullugu allassavat. Tassanngaanniit sammisamut tunngasut eqqaasinnaasasi tamaasa eqqaanut allakkit. Soorunami pisariaqartitsineq malillugu sammisassanik nutaani ikkussuisinnaavutit.

internetsikkut ujarlernikkut Mindmap assigiinngitsorpassuit nassaaresinnaavatit.

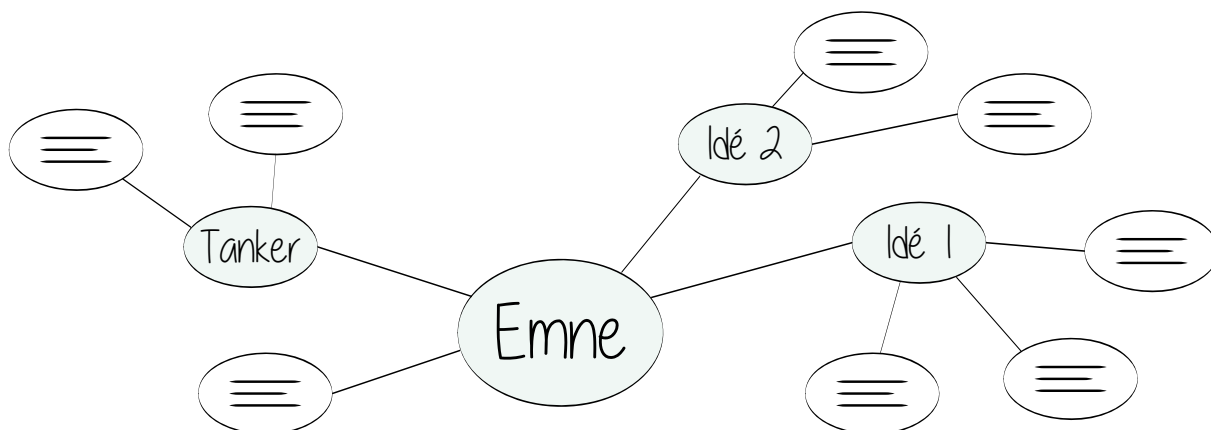
Oqaloqatigiinnerni ataasiakkaani isumassarsiat

Ilaqutariinni ataatsini sammisat sisamaasut naammassineqarpata, ilaqutariit ulluunerani paaqqinniffimmi ataatsimiinnerni peqataasartut sammisagaat assigalugit tamakkersimalissavaat. Oqaloqatigiinnerit angajoqqaanut atuakkami immikkoortuni sisamaasuni sammineqartut tunngavigalugit ingerlanneqartarput.

Ilaqutariit ataasiakaat oqaloqatiginerini, ilaqutariit pisariaqartitaat malillugit annerusumik itisiliisoqarsinnaavoq.

Mindmap

I nogle af samtalerne kan det være en hjælp at bruge et mindmap. Et mindmap kan bruges til at give forældrene overblik over flere ting, der hører til et bestemt emne. Et overblik der kan gøre de lettere at tale om det, som er vigtigt. Et eksempel på et mindmap:

Du starter med at skrive det emne, I skal tale om, i det gule felt. Skriv derefter alt det, I kommer til at tænke på, som handler om emnet, i de andre felter. Du kan selvfølgelig tilføje nye felter og streger efter behov.

Søger du på nettet, kan du finde mange forskellige former for mindmap.

Idéer til de enkelte samtaler

Hvis alle fire samtaler gennemføres med en familie, vil de have været igennem de samme temaer som de familier, der deltager i et møde fx i en daginstitution. Samtalerne er bygget op om de temaer, der er indeholdt i forældreblogsens fire kapitler.

I samtalerne med en enkelt familie vil det være muligt at komme mere i dybden med lige netop det, som denne familie har behov for.

Oqaloqatigiinnerit sisamat

1. Ilaquttanni ulluinnag

Oqaloqatigiinnissamut uunga kapitali 1 atuassavat: Kunukkunni ulluinnarisaq – aamma illit ilaqtanni angajoqqaanut atuakkami qupperneq 8-imiit. Oqaloqatigiinnissamut akunneq ataaseq imaluunniit ataaseq affarlu naatsorsuutigissavatit.

Oqaloqatigiinneq ilaqutariinnut ulluinnarminnik ataqtigiissitsinerorusuttunut innersuussaavoq. Angajoqqaajusinnaapput soorlu ulluinnarni pitsaasumi pilersarusiornissaminnut ajornartorsiuteqartut.

Oqaloqatigiinnermi angajoqqaat ulluinnarminnik tamakkiisumik isiginnissinnaalertussaapput, meeqqaminnullu iluaqtaasussamik nutaanik iliuusissatut periarfissaasinnaasunik isumassarsiaqassallutik.

Ukua atussavatit:

- Ullup unnuallu nigaliliarinera
- Mindmap
- Aqerluusat marlunnik assigiinngitsunik qalipaattillit
- Immersugassaq: *Kissaatigisinnaasakka*

Oqaloqatigiinnerit aallartinneranut isumassarsiat

Ataani taaneqartut, ilaqutariinni ulluinnarisaq pillugu oqaloqatiginnginnerini oqaluusereqqaassallugit pingaaruteqarsinnaapput:

- Suna soorlu oqaluuserissanerlusiuk oqaluttuariuk.
- Oqaloqatigiinnissaq pillugu assigiimmik paasinninnermik pilersitsisinnaavoq, paatsooqatigiinnissamillu pinngitsoortitsisinaalluni.
- Aperisinnaavutit: »Oqaloqatigiinnissarput qanoq isumaqarfigaajuk?«
- Apeqqutip ilaqutariit illillu akornassinni, oqaloqatigiinnermut tunngatillugu eqqarsaatersuuteqarnissinnik paaseqatigiinnissarsi qulakkiissavaa. Ilaqtariit isiginnittariaasiat paasinissaanut ilinnut ajornannginnerulersitsisinnaavoq. Aamma soorunami oqaloqatigiinnerup ingerlanerani allannguuteqarsinnaavoq.
- Naatsumik sunik tunniussaqaarsinnaanerlutit oqaluttuariuk. Soorlu assersuutigalugu, iliuusissatut periarfissanik isumassarsianik isumassarsiorfusinnaasunilluunniit tunniussaqaarsinnaavutit. Tamanna pivusorsiorpalaartumik naatsorsuuteqartitsilissaaq.

De fire samtaler

1. Hverdagen i din familie

Til denne samtale skal du læse kapitel 1. *Hverdagen hos Kunuk – og i din familie* side 9 i forældrebogen. Du skal afsætte 1-1½ time til samtalen.

Samtalen er først og fremmest tænkt til de familier, der ønsker at få hverdagen til at hænge bedre sammen. Det kan være forældre, der har svært ved at organisere deres dagligdag på en hensigtsmæssig måde.

Formålet med samtalen er at hjælpe forælderen til at få bedre overblik over hverdagen og få idéer til nye handlemuligheder til gavn for sit barn.

Det skal du bruge:

- Døgnhjul
- Mindmap
- Blyanter i to forskellige farver
- Skema: *Jeg kunne godt tænke mig*

Idéer til opstart af samtalen

Følgende punkter kan være vigtige af tale om, inden du taler om hverdagen i familien:

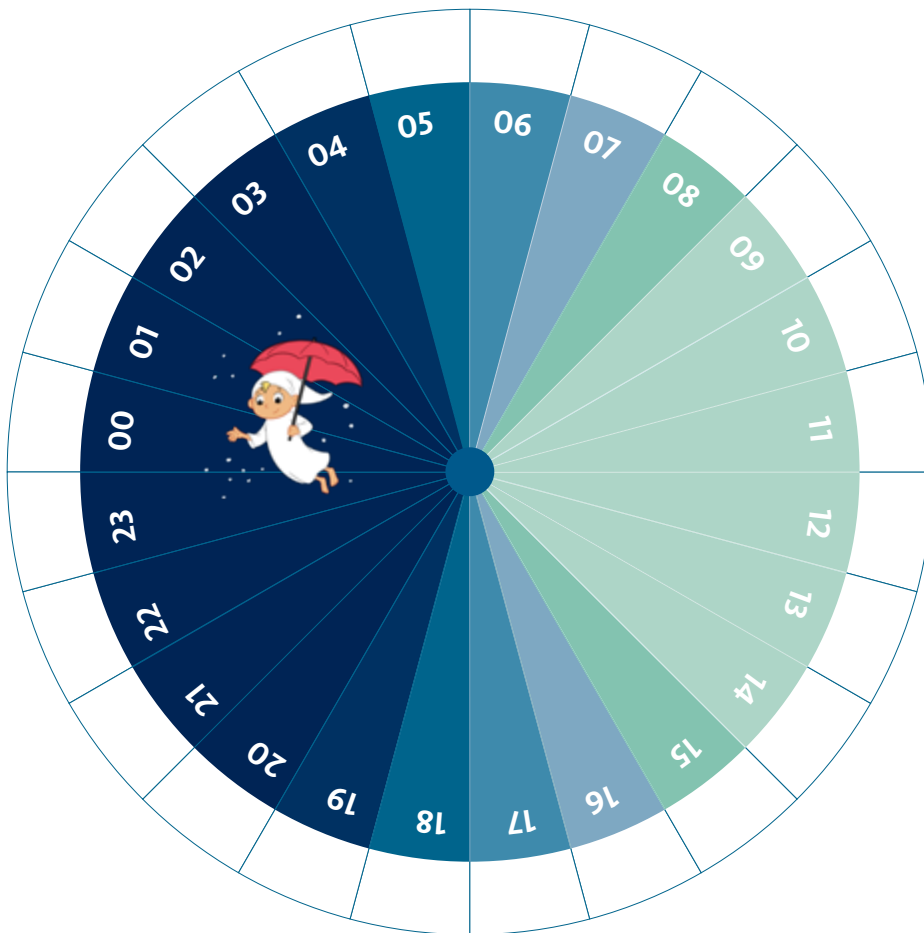
- Fortæl hvad I skal tale om og hvorfor.
- Det kan give en vigtig fælles forståelse for, hvad samtalen skal handle om, så man ikke går skævt af hinanden.
- Du kan spørge: »Hvad tænker du om, at vi skal have denne samtale?«
- Spørgsmålet sikrer, at familien og du er klar over, hvad hinanden tænker om samtalen. Det kan være med til at gøre det lettere for dig at forstå familiens synspunkter. Det kan selvfølgelig ændre sig i løbet af samtalen.
- Fortæl kort om, hvad du kan bidrage med. Fx at du kan bidrage med idéer og inspiration til nye handlemuligheder. Det sikrer realistiske forventninger.

Ilaqutariinni ullup unnuallu ingerlasarneri pillugit oqaloqatigiinnissamut isumassarsiat

Sammissassat assigiinngitsut oqaluuserisinnaavasi. Oqarsinnaavutit:

- »Ulluinnarsi ilisimasaqarfiginngilara. Oqaluuserinissaat tamatsinnut ajornannginnerulerniassaaq, uannut oqaluttuarilaarsinnaaviuk?«
- Apeqqutip angajoqqaat namminnek misigisatik aallaavigalugit oqaaseqarnissaannut periarfississavai. Taava oqaloqatigiinneq angajoqqaat aallaaviginerullugit ingerlanneqassaaq.
- » Ullup unnuallu nigaliliarinera ikiorsiullugu ulluinnarsi nalinginnaasoq tamakkerlugu isiginiassagipput siunnersuutigaara.«
- Ulloq unnuarlu, angajoqqaat atuagaanniittoq nigaliliaq atorlugu, ataatsimut takunnissinnaalersitsisarpoq, aammali isumassarsiorfiusinnaasarluni.
- »Arlaat illit immikkut pingaartitat oqaluusererusuppiuk?«
- Ilaqutariinnut pingaarutillit saqqummerumaarput.
- Aamma ilaqutariit ulluinnarisanni ingerlalluartut soorlu taamaannersut oqaluuserisinnaavarsi.
- Taamaaliernerup oqaluuserineqartussat ajornartorsiutitut taamaallaat tunngassuteqannginnissaat isumannaassavaa.
- »Meeqqavit ulluinnaat pillugit aammalu eqqartorsimasagut pillugit qanoq misigisoriviuk?«
- Ulluinnaq meeqqap isaanit takussallugu pingaaruteqarpoq. Tamanna meeqqap ingerlalluarnerunissaa anguniarlugu allannguinnissamut ajornannginnerulersitsisarpoq.
- »Oqaloqatigiinnerput aallaavigalugu allatut iliuuserisinnaasannik isumassarsitsitsiva?«

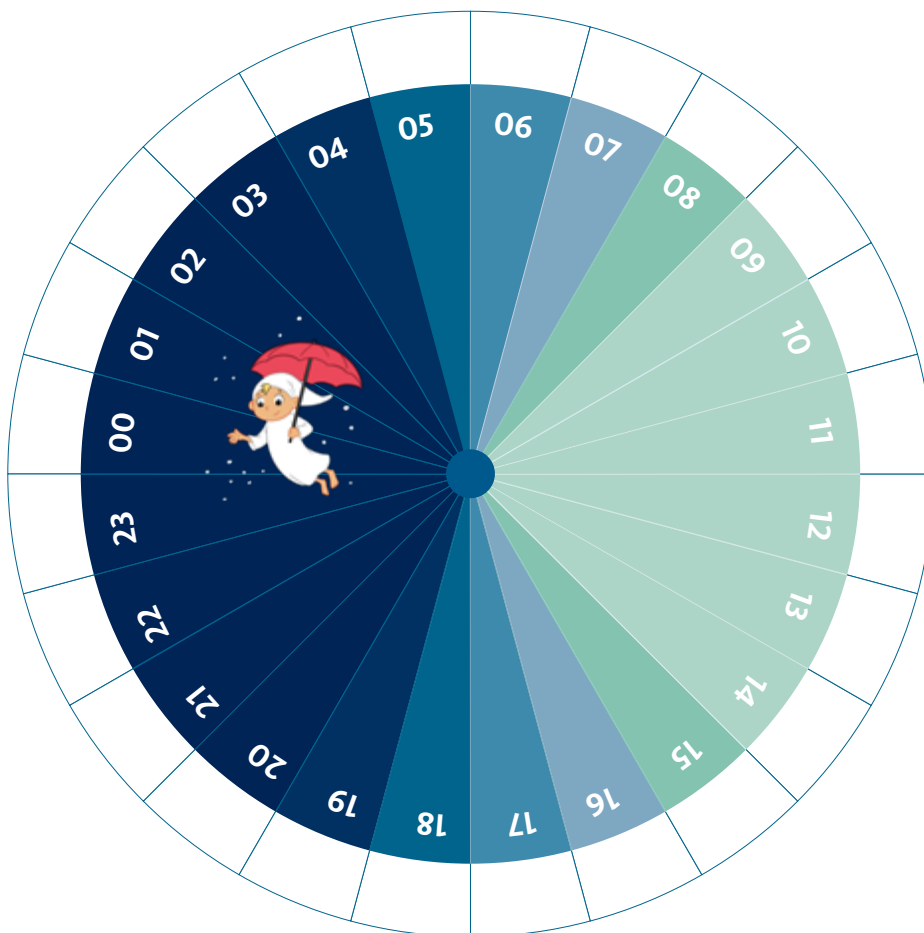

Eqqaamajuk oqaloqatigiinnermi atorsinnaasannik arlalippassuarnik angajoqqaanut atuakkami isumassarsisinnaagavit. MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik, kapitali 1 takuuk.

Idéer til samtale om et døgn i familien

Der er en række temaer, som I kan tale om. Du kan sige:

- »Jeg kender ikke jeres hverdag. Vil du beskrive den for mig, så bliver det lettere for os at tale om den?«
- Spørgsmålet giver forældrene mulighed at komme frem med deres egne oplevelser. Så kommer samtalen i højere grad til at foregå på deres betingelser.
- »Jeg foreslår, at vi forsøger at få et overblik over en almindelig hverdag hos jer ved hjælp af døgnhjulet.«
- Det skaber overblik, og der kan komme nye temaer frem, når I gennemgår en hel dag med døgnhjulet fra forældrebogen.
- »Er der noget, der er særlig vigtigt for dig, at vi taler om?«
- Det, der er vigtigt for familien, kommer frem.
- I kan også tale om, hvad familien synes fungerer godt i hverdagen. Og hvorfor.
- Det sikrer, at det ikke kun bliver problemer, der tales om.
- »Hvordan tror du, jeres barn oplever hverdagen og det, vi har talt om?«
- Det er vigtigt at se hverdagen fra barnets perspektiv. Det gør det lettere at ændre til noget, som barnet vil trives bedre med.
- »Har vores samtale givet dig idéer til noget, du vil gøre anderledes?«

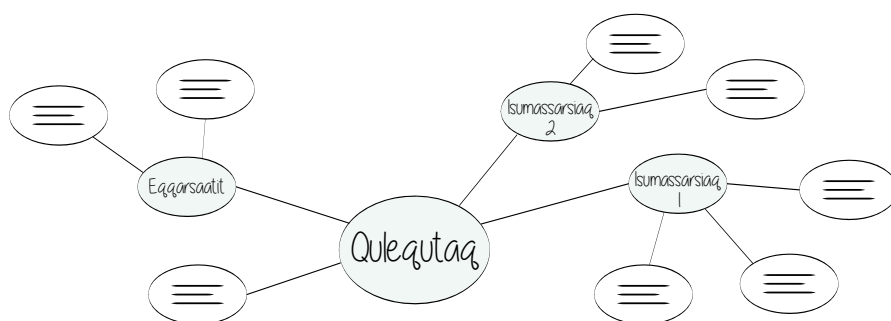
Husk at du kan få mange idéer fra forældrebogen, som du kan bruge i samtalen. Se *MANU Barnet på 5 og 6 år*, kapitel 1.

Ilaqutariinni ulloq unnuarlu pillugu oqaloqatigiinneq ima oqarlutit naggasersinnaavat:

- »Ilissinni ulloq unnuarlu qanoq ingerlasarnersoq eqqartullatsiareerparput.«
- »Maannakkut ilaqutariinnissinni ulluinnarni suut pingaaruteqarnersut eqqartueqatigerusuppakkit/si.«

Ilaqutariinneq pillugu oqaloqateqarnissamut isumassarsiat

Angajoqqaat arlaannik immikkut naleqartitaminnik peqarnersut aperisinnaavatit – aammalu sooq qujamasuutigineraat ilanngullugu paasiniarlugu. Ilaqutariinni inuit arlallit najuuppata, taava tamarmik oqaaseqarnissaminnut periarfissaqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaaliorneq nuannersunik immikkut isiginniniarnissamik qulakkeerinnittuusaaq. Eqqaamajuk tamarmik assigiinngitsunik naleqartitaqarsinnaammata. Aammattaaq ilaqutaasut pingaartitaat meeqqap qanoq misiginerai aperisinnaavutit. Imaluunniit meeqqap suut immikkut ittumik nuannarinerai eqqartueqatigalugu.

Mindmapimi ilaqtat eqqaasaat allassinnaavatit, taannalu pisinnaavaat.

Aammattaaq MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mi immikkoortumi Ilaqutariittut inuuneq – suut ilinnut pingaaruteqarpat? qupperneq 17/18 taakkulu tulliniittut isumassarsiorfigisinnaavatit.

Imaluunniit angajoqqaanut atuakkami qupperneq 18/19-imi pingaartitat nassuiarneqartut assilineri nassarsinnaavat, taannalu pillugu ilaqutariit oqaloqatigalugit.

Ulluinnaq pillugu eqqarsaatit nutaat

Ulluinnaat pillugit oqaloqatigiinnermi eqqarsaatit kissaatillu nutaat, qanoq iliuusissatut piviusunngortissinnaanerini angajoqqaarlu oqaloqatigiissutigisinnaavarsi. Immersugassaq angajoqqaanut atuakkamiittoq apeqqutinut tunngatillugu atorsinnaavarsi.

Kissaatigisinnaasakka:		Alloriarneq siulleg tassaassaaq:
1		
2		
3		

Allannguissamut suut aporfusinnaanersut, aammalu suna kinalu aporfimmik pilersitseqataasinnaanersoq eqqartussallugit isumassarsiaatsialaassaaq. Misileeqqittariaqartarneq ilanngullugu eqqartorsinnaavarsi, allannguutimmi ilaat siullermik misiliinermi iluatsinneq ajorput.

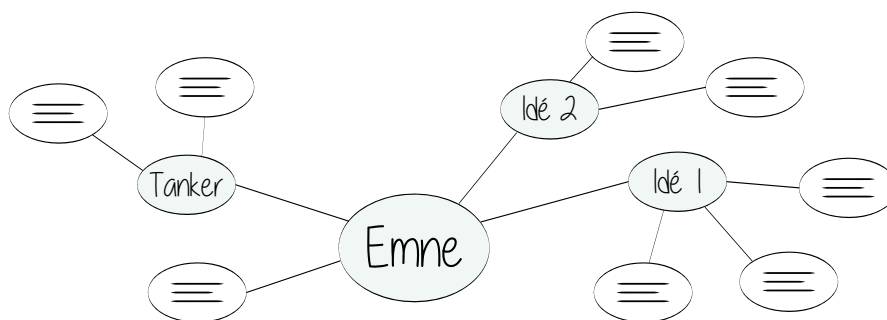
Angajoqqaanut atuakkami, MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mi qupperneq 24/25 takukkit.

Du kan afslutte samtalen om et døgn i familien med at sige:

- »Nu har vi talt lidt om, hvordan et døgn forløber hos jer.«
- »Nu vil jeg gerne tale med dig/jer om, hvad der er vigtigt i hverdagen for din familie.«

Idéer til samtale om familielivet

Du kan spørge, om der er noget, forælderen sætter særligt pris på – og hvorfor? Hvis der er flere familiemedlemmer til stede, er det vigtigt, at de alle får mulighed for at fortælle. Det sikrer, at der bliver fokus på det positive, som familien selv oplever. Husk at det ikke er sikkert, at det er det samme, de sætter pris på. Du kan også spørge om, hvordan barnet oplever det, som de andre i familien sætter særligt pris på. Eller tale med barnet om, hvad det er særligt glad for.

Du kan skrive det, som familien nævner i et mindmap, som de kan beholde.

Du kan også hente inspiration fra *MANU Barnet på 5 og 6 år* i afsnittet *Familieliv – Hvad er vigtigt for dig?* side 17/18 ff.

Eller du kan tage en fotokopi af de værdier, der er beskrevet i forældrebogen side 18/19 og tale med familien om dem.

Nye tanker om hverdagen

Du kan tale med forælderen om, hvordan de nye tanker og ønsker til hverdagen, der er opstået i samtalen, kan blive til nye handlinger. Du kan bruge skemaet fra forældrebogen og tale med familien om spørgsmålene.

Jeg kunne godt tænke mig:		Det første skridt er:
1		
2		
3		

Det er en god ide også at tale om, hvad der kan gøre det svært at opnå forandringen, og hvad og hvem der kan hjælpe til, at det kan ske. Og I kan tale om, at man tit må prøve sig frem, og at det ikke er altid, at det lykkes i første forsøg.

Se forældrebogen *MANU Barnet på 5 og 6 år* side 24/25.

2. Meeqqanut inersimasunullu pinnguaatit sammisassallu

Oqaloqatigiinnermi uani, angajoqqaanut atuakkami kapitalimi Kunuk susassaaleqivoq – Meeqqanut inersimasunullu pinnguaatit sammisassallu qupperneq 26/27 -miittut taakkulu kingornaniittut atussavatit. Oqaloqatigiinnermut akunneq ataaseq imaluunniit ataaseq affarlu atussavatit.

Oqaloqatigiinneq angajoqqaanut meeqqaminnut sammisassaqaartitsinerorusullutik nutaanik isumassarsiornissamik kissaateqartunut innersuussaavoq. Ilaqutariisinnaapput meeqqaminnik nammieertitsisorujussuit, aammalu pinnguarnarugaluarpas ulluinnarniluunniit suliaassaappat, angajoqqaat meeqqaminnut sammisassaqaartitsinissaminnut nalornissuteqartut. Aamma imaassinnaasoq angajoqqaat ataatsimoorluni sammisaqaqatigiinnissamut nassaarsioruminaatsitsisuusut.

Oqaloqatigiinnissap aallartisarnissanut isumassarsiat

Oqaloqatigiinneq aallartikkukku, ataani meeqqanut inersimasunullu sammisassat pinnguaatillu pillugit allattorsimasut oqaluuserissallugit pingaaruteqarsinnaapput.

- Suna aammalu sooq oqaluuserissanerlusiuk oqaluttuariuk.
- Oqaloqatigiissutissaq tamakkiisumik assigiimmit paasillugu paatsooqatigiinnissamut pinngitsoortitsisinnaavoq.
- »Oqaloqatigiinnissarput una qanoq isumaqarfigaajuk?«
- Apeqqut ilaqutariit illillu akornassinni, oqaloqatigiinnissaq pillugu isumassi paaseqatigiissutiginnissaanik isumannaarinnittuusaaq. Ilaqutariit isiginnittariaasii ilinnut taamaalilluni paasiuminarnerulissapput. Tamanna soorunami oqaloqatigiinnerup ingerlanerani allanngorsinnaavoq.
- Naatsumik suna tapersiissutiginnissanerlugu oqaluttuariuk. Soorlu iliuusissatut periarfissanut nutaanut isumassarsianik isumassarsiorfusinnaasunillu tapersiinnanerit eqqaasinnaavat.
- Taamaasiornerup pivusorsiorpalaartumik naatsorsuuteqarnissaq isumannaassavaa.

Suut ataatsimoorfigaasigit?

Ilaqutariit suut sammisassat ataatsimoorlutik sammisareerneraat aallartissutitut oqaluuserissallugit ajunngitsuuvuq. Ataatsimoorfusut pinnguaataasinnaapput suliaassaannaallutilluunniit. Soorlu assersuutigalugu erruineq.

Meeraq angajoqqaarlu peqatigalugit mindmap-imik qeqqatigut ammalortuliorit, sammisartagaallu eqqaasinnaasaat tamaasa allattortikkut. Aasakkut ukiukkullu sammineqartartut eqqaamasigit. Taassuma kingorna suut sammisassat nuannarinerpaaneraat, suullu sammisassat akulikinnerusumik unamminartittarneraat oqaloqatigiissutiginnissavarsi.

Sammisassat tamakkerlugit allattoreerussigit, ilaqutariit (meeqqat ilaappata ilanngullugit) suut ataatsimoorlutik sammerusunnera at oqaluttuartissinnaavatit.

2. Aktiviteter og leg for børn og voksne

Til denne samtale skal du bruge kapitlet *Kunuk keder sig – Aktiviteter og leg for børn og voksne* i forældrebogen side 26/27 ff. Du skal afsætte 1-1 ½ time til samtalen.

Samtalen er tænkt til forældre, der ønsker inspiration og nye idéer til aktiviteter med deres barn. Det kan være familier, hvor børnene er meget overladt til sig selv, og hvor forældrene har svært ved at skabe aktiviteter, som børnene kan indgå i, hvad enten det er leg eller praktiske gøremål. Det kan også være forældre, som bare synes, det er lidt svært at finde på noget at være fælles om.

Idéer til opstart af samtalen

Følgende punkter kan være vigtige at tale om, når du starter samtalen: om aktiviteter og leg for børn og voksne.

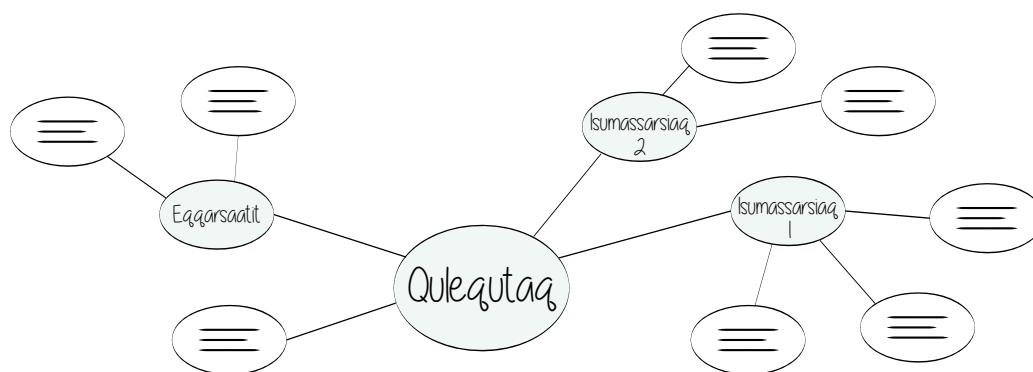
- Fortæl hvad I skal tale om og hvorfor.
- Det kan give en vigtig fælles forståelse for, hvad samtalen skal handle om, så man ikke går skævt af hinanden.
- »Hvad tænker du om, at vi skal have denne samtale?«
- Spørgsmålet sikrer, at familien og du er klar over, hvad hinanden tænker om samtalen. Det kan være med til at gøre det lettere for dig at forstå familiens synspunkter. Det kan selvfølgelig ændre sig i løbet af samtalen.
- Fortæl kort om, hvad du kan bidrage med. Fx at du kan bidrage med idéer og inspiration til nye handlemuligheder.
- Det sikrer realistiske forventninger.

Hvad er I sammen om?

Det er en god neutral start at tale om, hvilke fælles aktiviteter familien allerede har sammen. Det kan være både leg og opgaver, der gøres i fællesskab. Fx at vaske op.

Tegn et *mindmap* med barn og forælder i en cirkel i midten og skriv alle aktiviteterne, efterhånden som familien husker dem. Husk både aktiviteter sommer og vinter. Derefter kan I tale om, hvilke aktiviteter, de er glade for, og hvilke der ofte giver udfordringer.

Når I har kortlagt alle aktiviteterne, kan du opfordre familien (inklusive børn, hvis de er til stede) til at fortælle, hvad de kunne tænke sig at gøre sammen.

Ataatsimut sammerusutaat allanneqareerpat, piviusunngortitsinissamut suut ajornartitsisuusarnersut mindmap-imut allattorsinnaavasi

Sammisassat ataatsiakkaarlugit eqqartorsigit, qanorlu iliorsinnaaneri oqaluuserisigit. Sammisassap misilinnissaa periarfissaappat naapinnermi taamaaliortoqarsinnaavoq, imaluunniit oqaloqatigiinnerup kingorna ilaqutariit sammissallugu kissaatigisaata misilinnissaa oqaloqatigiissutigisiuk.

Ingerlalluartutut isigisaat naggasiutitut eqqartorsinnaavasi. Taamaalillunimi naggaasiineq takorluukkanik pakatsinartunik imaqarnani nuannersumik ingerlanneqassammat.

Aamma isumassarsiat mindmap-imi suliarineqartut, angajoqqaanut atuakkami MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-up immikkoortuani »Ataatsimoorangassi« qupperneq 28/29-miittumi meeraq sunut ulluinnarni ikuuttarnersoq, ulluinnarnilu sammisassanut allanut ilaatinneqarsinnaanersoq qimerluualaarsinnaavasi.

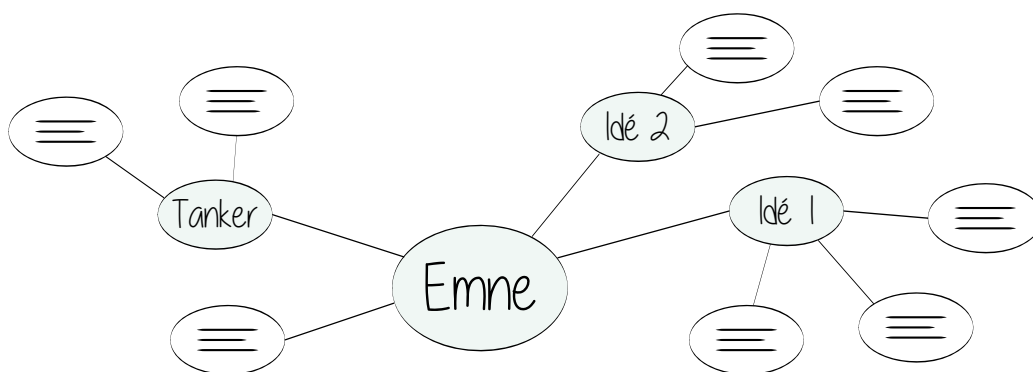
Ataatsimoorangassi

Meeqqat inersimasunik meeqqanillu allanik ilagisaqaraangamik ilikkagaqarluartarnerat oqaluttuarisinnaavat. Meeqqat ulluinnarni suliaqartillutik, inersimasunik sammisaqaqateqaraangamik pinnguaangamillu ilikkagaqartarput. Ataatsimoorussaqaqarnermullu misiginerat nukittussalluni.

Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik nutaanik ilikkagaqarsimagaangami, ilikkagaq nammineq takkunneq ajortoq oqaluttuariuk. Meeraq meeqqat allat inersimasullu isigalugit ilikkagarpassuaqartarpoq. Soorlu meeraq nerrivilioqatigiinnermi aalisakkamilluunniit tisaqatigiinnermi annertuumik ilikkagaqarsinnaasoq.

Meeqqat allat pinnguaqatigisarneri inersimasullu sammisaqaqatigisarneri meeqqap ineriartorneranut pingaaruteqarpoq. Taassuma saniatigut ataatsimoorluni sammisaqaqatigiinneq nuannersinnaavoq. Aamma ilaatigut ajornartilaappaassagaanni soqutaanngilaq.

Angajoqqaanut atuakkami MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mi immikkoortumi »Ataatsimoorluni ingerlataqarneq« qupperneq 32/33-mi aamma immikkoortumi »Silami illullu iluani« qupperneq 34/35-mi isumassarsiat amerlasuut atorsinnaavatit. Piffissaqarluaruit ingerlaannaq sammisassamik nutaamik misileeqatigisinnaavatit.

Når det, de kunne tænke sig at gøre sammen, er beskrevet, kan I skrive i mindmappet, hvad der gør det svært eller umuligt at gennemføre i praksis.

Tal om en aktivitet ad gangen og tal om, hvad de kan gøre. Er det muligt at afprøve aktiviteten, så gør det gerne sammen under mødet, eller tal om, hvordan familien kan prøve at gøre det, de ønsker, efter samtalen.

I kan slutte af med at tale om det, der fungerer godt. Så slutter I med noget positivt og ikke med en række frustrerede drømme.

I kan også supplere idéerne i det udarbejdede mindmap ved at tjekke alle aktiviteterne i forældrebogen *MANU Barnet 5 og 6 år* i afsnittet »Når I er sammen« side 28/29 for at se, hvad barnet hjælper til med i dagligdagen, og om der er andre hverdagsaktiviteter, barnet kan inddrages i.

Når I er sammen

Du kan fortælle, at børn lærer meget ved at være sammen med voksne og andre børn. Børn lærer, når de deltager i praktiske gøremål, deltager i fælles aktiviteter sammen med voksne, og når de leger. Og de får styrket følelsen af at høre til i et fællesskab.

Fortæl at når det 5- og 6-årige barn pludselig kan noget nyt, er det ikke noget, der kommer af sig selv. Barnet lærer meget ved at se på andre børn og voksne. Barnet kan fx lære meget, når man hjælpes ad med at dække bord eller rense fisken.

At lege sammen med andre børn og at have fælles aktiviteter sammen med voksne er vigtigt for børns udvikling. Derudover kan det være både hyggeligt og sjovt at gøre noget sammen. Og det gør ikke noget, at det er lidt svært indimellem.

Der er flere idéer du kan bruge i forældrebogen *MANU Barnet 5 og 6 år* i afsnittet »At være aktive sammen« side 32/33 og afsnittet »Ude og inde« side 34/35. Hvis du har god tid, kan I prøve en ny aktivitet med det samme.

Aamma ataani apeqputit aallaavigalugit angajoqqaajusoq oqaloqatigisinnaavat:

- »Meeqqat sunik sammisaqaqatigissallugu nuannarisarpiuk?«
- »Meeqqavit sunik sammisaqaqatigissallutit nuannarisarpaa?«
- »Meeqqavit Inuit allat sunik sammisaqaqatigissallugit nuannarineq ajorpaa?«
- »Meeqqavit ulluinnarni angerlarsimaffimmi suliassanut ilaasarnini qanoq isumaqarfigaa?«

Meeraq akornassinniippat oqaloqatigiinnermut akuutiguk. Meeqqap tamanna amerlanertigut nuannarisarpaa – aamma meeqqap oqaloqatiginerani ilikkagassat amerlaqaat.

Ilaqutariinni pulaarfigisanni meeqqat inersimasullu qaqugukut sammisaqaqatigiittarnersut oqaluuserissallugu isumassarsiatsialaavoq. Sammisassat suut nuannersuunersut tiguartiffiusarnersullu, aammali suut nuanninngitsumik aporaaffiulertarnersut maluginiakkit.

Aperisinnaavutit:

- »Nuannernerusumik qiimanartumillu ataatsimooqatigiinnissamut qanoq iliorussi nuannisaqaqatigiinnerusinnaavisi?«

Silami illullu iluani

Silami illullu iluani sammisassat assigiinnegeqaat. Ilaannut silami aamma illup iluani sammisaqaqatigiinnissamut isumassarsiornerat ajornarsinnaasarpoo. Taamaattumik meeqqanut inersimasunullu silami illullu iluani sammisassat pinnguaatillu pillugit oqaloqatigiinnissaq pingaaruteqarpoq.

Meeraq akornassinniippat, ukua meearlu oqaloqatigiissutigisinnaavasi:

- »Silamiikkaangassi suut ataatsimut sammisarpisigit?«
- »Silami suut pinnguarisarpisigit?«
- »Illup iluani suut pinnguarisarpisigit?«
- »Suut pinnguarerusunneruigit?«
- »Ulluinnarni sammineq ajukkassinnik sammisaqarusuppit?«

Ima kortit kisitsisitallit pinnguaallu atorsinnaavasi

Sammisassat pinnguaatillu misilinneqarusuttut eqqartuinnarnissaat naammanngilaq. Ilai misilissigit! Nuannerlunilu ilinniarfiusinnaavoq – oqaloqatigiinnissamullu eqqartugasseeqataassalluni, oqaloqatigiinnerullu qaangiutereernerani ilaqutariit sammisassanik amerlanerusunik misileraanissaannut aallartitsisooqataasinnaalluni.

Assersuutigalugu kortit kisitsisitallit atorlugit pinnguaammik aallartitsisinnaavutit. Meeqqanik akornassinniittoqangippat, piumagussi inersimasuinnaallusi pinnguaatit misilissigit. Imaluunniit ilaqutariit pinnguaat qanoq pinnguarisinnaaneraat takutissinnaavat. Pinnguaatip karseerartaani pinnguaammut ilitersuutit takusinnaavatit.

Oqaloqatigiinnermi eqqartussallugu tulluannippat, ilaqutariit kortit kisitsisitallit imaluunniit pinnguaat tulliani takoqqinnissassinut misilissinnaagaat isumaqatigisinnaavatit, qanorlu ingerlasimanerminnik naapeqqikkussi oqaluttuarsinnaapput.

Atortussiat qanoq atorneqarsinnaaneriniq takutitsiguit ilaqutariillu pinnguaqatigalugit, ilaqutariinnut amerlasuunut iluaqutaassaaq. Taamatummi atortussiat sunut atorneqarsinnaanersut nuannersumillu pinnguaqatigiittoqarsinnaasoq takussavaat.

Du kan også tale med forælderen med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- »Hvad kan du godt lide at lave sammen med dit barn?«
- »Hvad kan dit barn lide at gøre sammen med dig?«
- »Hvad kan dit barn ikke lide at gøre sammen med andre?«
- »Hvad synes dit barn om at deltage i praktiske gøremål?«

Hvis barnet er til stede, kan du inddrage barnet i samtalen. Det vil barnet ofte synes godt om – og der er meget at lære ved også at tale med barnet.

Det er en god ide at tale om, hvornår børn og voksne gør noget sammen i den familie, du besøger. Hav fokus på, hvilke aktiviteter der skaber glæde og koncentration, og hvad der skaber dårlig stemning eller konflikter.

Du kan spørge:

- »Hvad kan der gøres for at skabe mere glæde og mindre misstemning, når I er sammen?«

Ude og inde

Der er stor forskel på, hvad man gør ude, og hvad man gør inde. Det kan være svært for nogle at finde på noget fælles at lave både udendørs og indendørs. Derfor er det et vigtigt emne, når I taler om aktiviteter og leg for børn og voksne.

Hvis barnet er til stede, så kan I tale med barnet om:

- »Hvad gør I sammen, når I er udenfor?«
- »Hvad leger I ude?«
- »Hvad leger I inde?«
- »Hvad kunne du tænke dig, at I skal lege?«
- »Er der noget, du kunne tænke dig, at I skal gøre, som I ikke plejer at gøre?«

Sådan bruger I talkortene og spillet

Det er en god ide ikke kun at tale om de aktiviteter og lege, det er muligt at give sig i kast med. Prøv nogle af dem! Det kan være både sjovt og lærerigt – og samtidig give stof til samtalen, som kan give et lille skub til at familien selv går i gang med flere aktiviteter, når samtalen er slut.

Du kan fx prøve at starte en leg med talkortene. Er der ingen børn til stede, så gør det bare med de voksne, hvis I har lyst. Eller du kan vise familien, hvordan man spiller spillet. Du kan se, hvordan I kan gøre i spillereglerne, der ligger i æsken med spillepladen.

Hvis det ikke passer ind i samtalen, kan I aftale, at familien bruger talkortene eller spillet, inden I ses næste gang, og at de så fortæller om, hvordan det gik.

I mange familier er det bedste du kan gøre at demonstrere materialerne og prøve at lege med dem sammen med familien. Så kan de se, hvad materialerne kan bruges til og opleve, at det kan være sjovt at lege sammen.

Alapernaanneq

Meeqqat alapernaallutik apersuisarnerat misissuisarnerallu pissusissamisoorluinnarpoq. Inersimasut sulinerisut takorusuttarpaat. Soorlu sanasut qanoq illuliortarnersut paaserusuttarpaat. Meeqqap alapernaannermigut nunarsuaq nutaanik ilisimariingisaminik annertuumik misigisaqarfigisarpaa.

Angajoqqaajusumut aamma oqaatigisinnaavat meeqqap alapernaatsuunera ajunngitsuusoq, naak ilaanni apeqquterpassuit inersimasumut paaminnarsinnaagaluartut. Meeraq alapernaatsuunersoq, aammalu sutigut alapernaattarnersoq angajoqqaat aperisinnaavatit.

Angajoqqaat meeqqami apeqqutaannut tusaaniarnissaat ajunngitsuusoq oqaatigiuk, aammalu apeqqutitut akiuminaassinnaagaluartunut, soorlu »sooq amaroqarpa?« imaluunniit »sooq sinnattortarpugut?«, sapinngisamik akiniartarnissaq isumassarsiatsialaasoq nassuiaatigiuk.

Aamma angajoqqaat meerartik apersorlugu alapernaannera siuarsarsinnaagaat oqaluttuarisinnaavat. Soorlu: »Sooruna isummat naapertorlugu ... erruissasugut? – sooq ukiukkut biilit assakaasui kapinartutaqartarpat?« il.il.

Aamma suut ataatsimoorlusi misissorsinnaanerlugit oqaloqatigiissutigisinnaavarsi. Soorlu angajoqqaat meeqqallu ujaqqap ataani soqarnersoq misissorsinnaavaat, immaqali nikisissinnaanasiuk paasissavarsi. Taava qanoq angitiginera qanorlu annertutigisoq takusinnaannginnerissi oqaloqatigiissutigisinnaavarsi. Immaqana qaarsuup ilamernga kisimi nuisasoq.

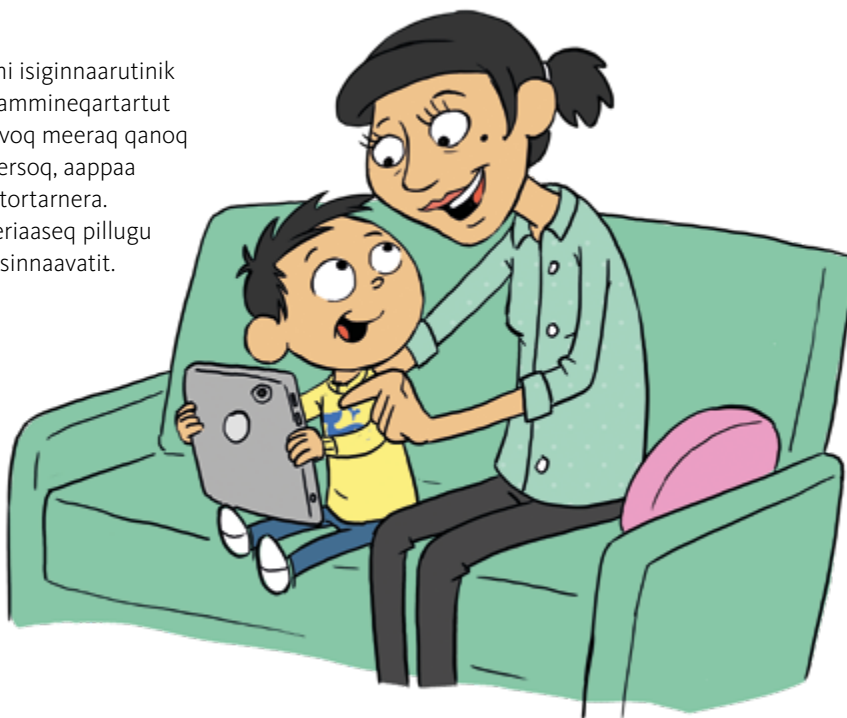
Isiginnaagassianik misigisaqatigiinneq

Meeqqat tv-mik allanillu isiginnaarutitik atuinertat sammineqartuni oqallisigineqakkajuppoq. Meeqqat ilaasa piffissamik annertuumik atuiiffigisarpaat. Immaqaa piffissaq allamut atorluarneqarsinnaaruttortoq. Meeqqat qanoq sivilutigitisumik isiginnaarummik isiginnaarsinnaanerit nalorninartoq oqaatigisinnaavat, kisianni meeqqat ilai piffissaq annertuallaq atuisartut ilisimagippat ilanngullugu eqqaajuk. Aamma assersuutigalugu TV tunuliaqutitut nipaqarusaaginnavitsillugu, arlaannik aallussiniarnissaq ajornakusoorsinnaasoq oqaatigisinnaavat.

Aamma isiginnaarut ataatsimoorluni nuannersumik atorneqarsinnaavoq. Angajoqqaap meeqqap »paasismasaqarluarfigisaa«, soorlu mobiilimi pinnguaat, soqutigalugu takutissinnaavaa. Imaluunniit angajoqqaap meeqqami soqutigisai internetsikkut paasiniaaffigalugit ikiorsinnaavaa. Kalaallit Nunaanni dinosaurinik uumasogarnikuua? Imaluunniit aanaa meeraagallarmat nunaqarfik qanoq isikkoqarpa?

Meeqqat tallimanik arfnilinnillu ukiullit isiginnaarutikkut misigisatik pillugit inersimasumik avitseqatigineqarnissartik sulit pisariaqartittarpaat. Imaassinnaavoq meeraq paasiuminaatsumik quilertanalaartumilluunniit isiginnaagaqartoq, taamaallunilu isiginnaarnissaminut angajoqqaamit tapersorsorneqarnissamik pisariaqartitsissassoq. Taamaattumik TV-kkut isiginnaarutikkulluunniit allatigut misigisat pillugit oqaloqatigiinnissaq sammisassatut pingaarteqarpoq.

Oqaatigisinnaavat angajoqqaat meeqqami isiginnaarutitik atuisarnerat pillugu oqaluttuaraangata, sammineqartatut ilai uteqattaartartuusartut. Siulleq tassaavoq meeraq qanoq sivilutigitisumik isiginnaarummik atuisarnerasoq, aappaa tassaavoq meeqqap isiginnaarut sumut atortarnera. Aamma ilaqutariinni isiginnaarutitik atueriaaseq pillugu akkerliittoqarsinnaasoq ilanngullugu taasinnaavatit.

Nysgerrighed

Det er helt naturligt, at børn stiller spørgsmål, og at de undersøger ting. De vil gerne se, hvad de voksne gør. Fx hvordan håndværkere bygger et nyt hus. Ved at være nysgerrig oplever barnet verden på nye måder og lærer meget, som det ikke vidste før.

Du kan fortælle forælderen, at det er godt, hvis barnet er nysgerrigt, også selvom de mange spørgsmål måske kan opleves som irriterende for en voksen. Og du kan spørge forældrene, om deres barn er nysgerrigt – og på hvilken måde?

Du kan tale med forælderen om, at det er godt at være lydhør overfor barnets spørgsmål, og at det er en god idé at prøve at svare, selvom det ikke altid er let at svare på spørgsmål som »hvorfør er der ulve?« eller »hvorfør drømmer vi?«.

Du kan fortælle, at forældre også kan fremme barnets nysgerrighed ved at stille spørgsmål til barnet. Fx »Hvorfør tror du at ... vi skal vaske op? – at der er små pigge på bilens dæk om vinteren?« osv.

I kan også tale om, hvad man kan undersøge sammen. Forældre og barn kan fx undersøge, hvad der er under en sten. Fx viser det sig måske, at I ikke kan rokke den. Så kan I tale om, hvor stor den er, og hvor meget af den, der ikke kan ses. Måske er det bare en lille bitte del af grundfjeldet, der stikker op.

Oplevelser ved skærmen

Børns brug af TV og andre skærme er et emne, som ofte diskuteres. Nogle børn bruger meget tid bag en skærm. Tid, der måske kunne bruges bedre på andre måder. Du kan fortælle, at der er usikkerhed om, hvor meget skærmtid, der er godt for børn, men at vi ved, at nogle børn bruger for meget tid bag skærmen. Og at det er svært at koncentrere sig om andre ting, fx at snakke sammen, hvis TV'et hele tiden kører i baggrunden.

Skærmen kan også bruges som noget positivt, man kan være sammen om. Forælderen kan interessere sig for det, som barnet er »ekspert« i, fx et spil på en telefon. Eller forælderen kan hjælpe barnet med at udforske barnets interesser på nettet. Har der fx levet dinosaurer i Grønland? Eller hvordan så bygden ud, dengang bedstemor var barn?

En 5-6-årig har stadig brug for, at de ting det oplever på skærmen, deles med en voksen. Der kan være noget, barnet ikke forstår, eller der kan være noget skræmmende, som kræver forælders støtte at se. Derfor er oplevelser ved TV og andre skærme et vigtigt emne at tale om.

Du kan sige, at der er nogle emner, der ofte går igen, når forældre taler om deres barns brug af skærme. Det ene er, hvor lang tid barnet sidder bag skærmen, det andet er, hvad barnet bruger skærmen til. Og at der ofte opstår konflikter i familierne om brugen af skærme.

Apequtigisinnaasatit:

- »Ilaqutariinnissinni isiginnaarutit qanoq isumaqarfigaasigit?«
- »Meeqqap isiginnaarut sumut atortarpaa? Meeqqap isiginnaagassiat, pinnguaatit, video, nangeqattaartut filmilluunniit aalajangersimasut sorliit soqutigineruai?«
- »Illit- nammineq, meeqqavilluunniit isiginnaarummik atuinera sivisuallaarpa, imaluunniit atuinersi ajunngila?«
- »Ajornartorsiutaappat arlaannik allannguerusuppit?«
- »Isiginnaarutini meeqqallu ataatsimoorussinnaasassinnik sammisassaqaarpa?«
- »Meeqqavit isiginnaarummik atueriaasia arlaatigut ajunngitsortaqaarpa?«

Angajoqqaat isiginnaarummik atuineq pillugu piviusorsioortumik maleruagassaliorusuppata ikiorniarsarikkitt. Meeraq oqaloqatigiinnermut ilanngussinnaagussiuk iluaqutaassaaq. Meeqqap maleruagassat naapertuuttuussorippagit, iluatsinnerpaassaaq. Imaluunniit minnerpaamik malueruagassat meeqqamut paasinarpas, soorlu atuutilernerinik paasinnilluaruni iluatsitsiffiunerpaassaaq.

Oqaloqatigiinnermi angajoqqaanut atuakkami MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mi immikkoortoq isiginnaarutikkut misigisinnaasat-ni qupperneq 46/47 isumassarsiorfigisinnaavat.

Spørgsmål, du kan stille:

- »Hvordan har I det med skærme i jeres familie?«
- »Hvad laver barnet, når det bruger skærm? Er det nogle bestemte kanaler, spil, videoer, serier eller film, som barnet interesserer sig for?«
- »Bruger du eller dit barn for mange timer ved skærmen, eller er det tilpas, som det er?«
- »Hvis det er et problem, er det så noget du gerne vil ændre?«
- »Er der nogle aktiviteter på skærm, som du kan lave sammen med dit barn?«
- »Er der noget, der er positivt i den måde, dit barn bruger skærme på?«

Prøv om du kan hjælpe forældrene til at finde frem til nogle regler for brugen af skærme, som er realistiske. Inddrag gerne barnet i samtalen. Det virker bedst, når barnet synes, at det er rimelige regler. Eller når det i det mindste forstår reglerne, og hvorfor de bliver indført.

I samtalen kan du blive inspireret af forældrebogen *MANU Barnet på 5 og 6 år* i afsnittet om *Oplevelser ved skærmen* side 46/47.

3. Meeqqavit perorsarnera

Oqaloqatigiinnermut angajoqqaanut atuakkami kapitali Kunuk eqorumasannilaq – Meeqqavit perorsarnera qupperneq 52/53-mi taakkulu kingornaniittut atukkit. Oqaloqatigiinnermut akunneq ataaseq imaluunniit ataaseq affarlu atornissai naatsorsuutigissavat.

Meeqqavit perorsarnera pillugu oqaloqatigiinneq angajoqqaanut meeqqaminnik qanoq perorsaassanerlutik nalorninartorsiortartunut innersuussaavoq. Meeqqaminnit suut naatsorsuutigissanerlugit nalornissutigisarpaat. Immaqa qanoq naveersinngikkaluarluni ersarissumik inersimasuuneq nalornissutigisarpaat. Imaluunniit kamaqqagaluarluni pakatseqqagaluarluniluunniit qanoq meerartik isumassorlugu oqaloqatigisinnaanerlugu nalornissutigisinnaasarlugu.

Immissinnut ilassereerussi aallartinnissamullu piareerussi, taava immikkoortup tullia isumassarsiorfissatut aamma perorsaaneq pillugu sammisaqarnissinni ikiorsiissutitut atorsinnaavat.

Oqaloqatigiinnerup aallartinneranut isumassarsiat

Perorsaaneq pillugu oqaloqatigiinninnissinni ataani allaqqasut oqaluusereqqaassallugit pingaaruteqarsinnaavoq.

- Suna oqaloqatigiissutigissanerlusiuk, aammalu sooq taanna oqaluuserissanerlusiuk oqaluttuariuk.
- Oqaloqatigiissutissassi assigiimmik ataatsimut paasinerata paatsooqatigiinnissaq pinaveersaatissinnaavaa.
- »Oqaloqatigiilernerput qanoq isumaqarfigaajuk?«
- Apeqqutip ilaqtariit illillu oqaloqatigiinnissaq pillugu, qanoq isumaqarnersinnik akornassinni paaseqatigiinnissarsi isumannaassavaa. Tamanna ilaqtariit isiginnittariaasiinik paasinninnissannut oqilisaatigisinnaavat. Soorunami oqaloqatigiinnerup ingerlanerani allannorsinnaavoq.
- Naatsumik suna tapersiissutigisinnaanerlugu oqaluttuariuk. Iliuusissatut periarfissanut nutaanut isumassarsianik isumassarsiorfiusinnaasunilluunniit tapersiisinnaallutit oqaluttuutikkit.
- Tamanna naatsorsuutininik piviusorsiorpalaartumik isumannaarinneqataassaaq.

3. Dit barns opdragelse

Til samtalen kan du bruge kapitlet *Kunuk vil ikke tørre sig – Dit barns opdragelse* på side 52/53 i forældrebogen. Du skal afsætte 1-1½ time til samtalen.

Samtalen om dit barns opdragelse er tænkt til de forældre, der tumler med, hvordan de skal opdrage deres barn. De kan være usikre på, hvad de kan forvente af barnet. Måske er de i tvivl om, hvordan man er en tydelig voksen uden at skælde ud. Eller hvordan man taler med sit barn på en omsorgsfuld måde, hvis man selv er vred eller frustreret.

Efter at I har hilst på hinanden og er klar til at starte, kan du bruge det følgende som inspiration og som en hjælp til at holde fokus på emnet *opdragelse*.

Idéer til opstart af samtalen

Følgende punkter kan være vigtige af tale om, inden du går i gang med at tale om opdragelse.

- Fortæl hvad I skal tale om og hvorfor.
- Det kan give en vigtig fælles forståelse for, hvad samtalen skal handle om, så man ikke går skævt af hinanden.
- »Hvad tænker du om, at vi skal have denne samtale?«
- Spørgsmålet sikrer, at familien og du er klar over, hvad hinanden tænker om samtalen. Det kan være med til at gøre det lettere for dig at forstå familiens synspunkter. Det kan selvfølgelig ændre sig i løbet af samtalen.
- Fortæl kort om, hvad du kan bidrage med. Fx at du kan bidrage med idéer og inspiration til nye handlemuligheder.
- Det sikrer realistiske forventninger.

Meeqqat nammineq isummersinnaassuseqarlunilu piumassuseqarpoq

Siullermik angajoqqaap meeraq naatsumik oqaluttuarissagaa kissaatigiuk. »Qanoq illit nammineq meeqqat oqaluttuariuariupik?« Perorsaaneq pillugu oqaloqatigiinnermi aallarniutigissallugu isumassarsiatialaavoq. Meeqqap suut pikkoriffiginerai, aamma meeqqat inersimasullu allat ilagissallugit qanoq isumaqarfiginerai oqaloqatigiuk.

Angajoqqaat meerartik pillugu misigisatik, perorsaannerminni tamatigut aallaavigisarpaat. Taamaattumik qanoq misigineraat tusassallugu pingaruteqarpoq.

Tusaaneqarneq paasineqarnerlu

Nuannersumik ataatsimooqatigiinnissaq anguniarlugu paaseqatigiinniarnissaq aallaavissatsialaavoq. Taamaattumik assersuutitut ukua apeqqutigisinnaavatit:

- »Meeqqallu immissinnut paasillaqqippisi?«
- »Qaagukkut meeqqavit iliuuseqqusatik paasineq ajorpai? Taava meeqqat qanoq qisuariartarpa?«
- »Meeqqat paasinngikkaangakku susarpit?«
- »Immissinnut paasinerusalissagussi qanoq iliorsinnaavit?«

Taassuma kingorna ulluinnarni isumaqatigiinngissutigineqarsinnaasut oqaluserisinnaavasi. Angajoqqaanut atuakkap immikkoortuani Meeqqat nammineq isummertarpoq piumassuseqarlunilu-mi qupperneq 54/55 -imiittoq isumassarsiorfigisinnaavat.

Meeqqavit misigisai

Ilaqutariit tamarmik ileqquliussimasaniq assigiinngitsunik iliuuseqartuurtarput. Ileqqut amerlasuut uteqattaartuusarput, soorlu aporaattoqartillugu qanoq qisuariatoqartarnera taakkununga ilaasinaalluarluni.

Angajoqqaq ukuninnga aperisinnaavat:

- »Meeqqat aporaaffeqaraangami arlaannik iliuuseqakkajuttarpa? Soorlu natermut tukkarluni, kamammik nillialluni, qialluni imaluunniit ... ?«
- »Meeqqallu aporaaffeqaraangassi arlaannik iliuuseqakkajuttarpit? Soorlu nilliallutit 'ataasiaqqinnianngilanga'-mik arlaannilluunniit oqarlutit ... ?«
- »Uteqattaartumik aporaassuteqartarpisi? Soorlu naveerpat – meeqqat nilliaavoq – nipitunermik nilliautit meeqqallu qialerluni, imaluunniit ... ?«

Ilaqutariit aporaaffigisimasaat eqqartorsigit, takorluuisinnaanersi atorlugu angajoqqaat iliuuserisartaagaannit allaanerusumik periuseqarsinnaanersut eqqartorsiuk.

Aamma misilillugu meeraq, angajoqqaat qanoq iliornissaanik kissaateqarnerseq paasiniaaffigineqarsinnaavoq. Amerlasuutigut tamanna illua tungaanit takkunissinnaalersitseqataasuusarpoq.

Dit barn har meninger og vilje

Bed først forælderen om kort at beskrive sit barn. »Hvordan vil du selv beskrive dit barn?« Det er et godt udgangspunkt for en samtale om opdragelse. Tal om hvad barnet er god til, og hvordan det har det sammen med andre børn og voksne.

Forældrenes oplevelse af barnet er altid udgangspunktet for deres opdragelse af barnet. Derfor er det vigtigt at høre om, hvordan de oplever det.

At blive hørt og forstået

For at kunne være sammen på en god måde må man prøve at forstå hinanden. Derfor kan du fx stille spørgsmålene:

- »Synes du, at du og dit barn har let ved at forstå hinanden?«
- »Hvornår forstår dit barn ikke det, du gerne vil have det til at gøre? Hvordan reagerer dit barn så?«
- »Når du ikke forstår dit barn, hvad gør du så?«
- »Hvad kan du gøre, for at I kommer til at forstå hinanden bedre?«

I kan derefter tale om de uenigheder, der kan opstå i hverdagen. Du kan hente inspiration i afsnittet *Dit barn har meninger og vilje* side 54/55 i forældrebogen.

Dit barns oplevelser

I enhver familie er der mange vaner og mange måder, man plejer at gøre tingene på. Der er meget, der gentager sig, blandt andet måden man reagerer på, når der er konflikter.

Du kan spørge forælderen:

- »Er der noget dit barn ofte gør, når det har en konflikt? Fx stamper i gulvet, råber i raseri, græder eller ... ?«
- »Er der noget du ofte gør, når du har en konflikt med dit barn? Fx råber, siger 'jeg orker ikke en gang til' eller ... ?«
- »Er der et mønster i jeres konflikter? Fx at du skælder ud – dit barn råber – du råber højere og dit barn begynder at græde, eller ... ?«

Prøv at tale om nogle konflikter, familien har haft, og brug jeres fantasi til at finde ud af, om der kan være andre måder at handle på, end den, forælderen valgte.

Du kan også prøve at spørge barnet om, hvad det kunne tænke sig, at forælderen skulle gøre. Mange gange kan det gøre, at situationen ses i et nyt lys.

Ajornarneruleraangat

Meeraq ajunngitsumik ineriartorfiusumillu qanoq perorsarluarnerusinnaanerlugu ilisimassallugu nalunarsinnaasarpoq. Angajoqqaarpasuit nalornissuteqarsinnaapput.

Aperisinnaavutit:

- »Qaagukkut nalornilersarpit?«
- »Qaagukkut kamattarpit?«
- »Qaagukkut tunniutiinnajarpit?«
- »Qaagukkut aliatsattarpit?«
- »Taakkartukkanni qanoq iliuuseqarsimassagualarpit?«

Ersarissumik akuersaartumillu inersimasuuneq

Angajoqqaat meeqqatik sulertikkusunnerlugit ilisimatikkaangamikkit toqqissisimatittarpaat. Kisianni meeqqat angajoqqaami sammerusutaasa assinganik tamatigut sammisaqarusunneq ajorput, aamma meeqqat angajoqqaami naatsorsuutigisaat sunaanersoq ilisimajuaannanngilaat.

Assersuut: Inimi legot natermi sumi tamaani siaruartiteqqapput, angajoqqaallu torersaasoqarnissaa kissaatigaa. Tamanna assigiinngitsutigut anguniarneqarsinnaavoq. Assersuutigalugu angajoqqaat oqarsinnaavoq:

- »Pinnussatit natermi sumi tamaaniipput.«
- »Torersaassaatit.«
- »Legotit karsimut ilisuugukkit nuannissagualarpoq.«
- »Legotit natermi sumi tamaani siaruartiteqqapput. Torersaaqatigiitta?«

Angajoqqaat meeqqaminut legot pillugit qanoq oqaaseqarsinnaanersoq oqaloqatigiissutigisinnaavarsi. Qanorlu angajoqqaat oqaatigisai meeqqamut misigisitsinersut eqqartorsinnaallusiuk.

Angajoqqaarluk aporaannermi iliuusissatut periarfissaanik assigiinngitsunik isumassarsiorlusi misilissiuk. Taava tulliani aporaattoqarpit misilissinnaavaat.

Meeqqat inersimasunik ersarissunik, paasinnillutik ataqqinninnermik takutitsisunik avatangiiseqarlutik iluaqutigisarpaat. Taava takuneqartutut tusaaneqartutullu misigissapput, qanorlu pissusilersortarnissartik ajornannginnerusumik paasiartulissallugu.

Immikkoortumi Ersarissumik inersimasuuneq qupperneq 64/65-imiittumi karseeqqamiittoq »Qaagukkut inersimasutut ersarissuuserpit?«-mi allaqqasut eqqartussallugit isumassarsiatsialaavoq.

Eqqarsaatit nutaat

Oqaloqatigiinneq naammassartulerussiuk suut pingaaruteqarsimanersut, aammalu angajoqqaat iliuutsiminni misilillugu allannguuteqarusunnersut eqqartussallugit punaaruteqarpoq. Assersuutigalugu eqqartorsinnaavarsi:

- Angajoqqaat suna pissarsiaqarfiginerpaavaa? Aamma angajoqqaat suna allatut iliuusererusuppaa?
- Meeqqamik akornassinniittoqarpit siunnersuutitut qanoq isumaqarnersoq aammalu nammineq allanik allannguutissatut siunnersuutissaqarnersoq aperisinnaavarsi.

Når det er ekstra svært

Det er svært at vide, hvad man skal gøre for at opdrage sit barn på en måde, der er god og udviklende for barnet. Der er mange ting, man som forælder kan være usikker på.

Du kan spørge:

- »Hvornår bliver du usikker?«
- »Hvornår bliver du gal?«
- »Hvornår bliver du for eftergivende?«
- »Hvornår bliver du ked af det?«
- »Hvad ville du ønske, at du gjorde i de situationer, du beskriver?«

At være en tydelig og positiv voksen

Forældre giver deres barn tryghed, når barnet ved, hvad de vil have, det skal gøre. Men det er ikke altid, barnet vil det samme som forældrene, og det er ikke altid barnet ved, hvad det skal gøre for at leve op til det, de forventer.

Et eksempel: Legoklodserne ligger spredt ud over hele gulvet i stuen, og forælderen ønsker, at der skal ryddes op. Det kan gribes an på mange måder. Forælderen kan fx sige:

- »Dine ting ligger og roder på gulvet.«
- »Du skal rydde op.«
- »Det vil være dejligt, hvis du lægger dine legoklodser op i kassen.«
- »Dine legoklodser ligger spredt ud over hele gulvet. Skal vi hjælpes ad med at rydde op?«

I kan tale om, hvad forælderen kunne forestille sig at sige til barnet i situationen med legoklodserne. Og hvordan forælderen tror, barnet vil opleve det, der bliver sagt.

Prøv om I kan finde på forskellige handlemuligheder, forælderen kan bruge, når der er konflikter. Så er der noget, de kan prøve næste gang, det hele er ved at gå i hårdknude.

Børn har gavn af at være omgivet af tydelige voksne, der samtidig viser, at de forstår og respekterer barnet. Så føler de sig set og hørt, og de har lettere ved at finde ud af, hvordan de skal opføre sig.

Det er en god ide at tale om det, der står i boksen »Hvornår er du en tydelig voksen« i afsnittet At være en tydelig voksen side 64/65.

Nye tanker

Når I nærmer jer slutningen af samtalen, er det en god idé at tale om, hvad der har været vigtigt, og om der er noget, forælderen vil prøve at gøre anderledes. I kan fx tale om:

- Hvad har forælderen fået mest ud af? Og hvad har forælderen lyst til at gøre anderledes?
- Hvis der er et barn til stede, kan I jo spørge, hvad det syntes om forslagene, og hvad barnet selv synes skal være anderledes.

4. Meeqqat meeqqallu allat ilagalugit

Uani oqaloqatigiinnermi angajoqqaanut atuakkami immikkoortoq Kunuup Bibi pinnguaqatigiumanngilaa – Meeqqat allat ilagalugit qupperneq 68 il.il. atorsinnaavat. Nalunaquttap akunnera 1 – 1 ½ oqaloqatigiinnermut atornissaa pilersaarutigissavat.

Oqaloqatigiinneq angajoqqaanut meeqqamik ikinnguteqarnerat pinnguaqateqartarnerallu pillugit qanoq ittarnersoq oqaloqatiginnikkusuttunut innersuussaavoq. Soorlu meeqqamut pinnguaqatigiittunut nuannisarfigisinnaasaminut akulerussalluni ajornartorsiortartumut tunngasinnaavoq.

Oqaloqatigiinnerup aallartinneranut isumassarsiat

»Meeqqat meeqqallu allat ilagalugit« pillugu oqaloqatigiilerussi, ataani allaqqasut oqaluusereqqaassallugit pingaaruteqarpoq.

- Suna oqaloqatigiissutigissanerlusiuk oqaluttuariuk, aamma sooq.
- Oqaloqatigiissutissaq pingaartumik ataatsimut paasillugu paatsooqatigiinnissamik avaqqussititsisinnaavoq.
- »Oqaloqatigiilernerput qanoq isumaqarfigaajuk?«
- Apeqqutip ilaqutariit illillu tamassi oqaloqatigiinnissaq pillugu qanoq isumaqarnersusi paaseqatigiissutigissallugu isumannaassavaa. Tamanna ilinnut ilaqutariit isiginnittariaasii paasissallugit oqilisaasussaassaaq. Tamanna soorunami oqaloqatigiinnerup ingerlanerani allanngorsinnaavoq.
- Naatsumik suna tapersiissutigisinnaanerlugu oqaluttuariuk. S.i. Iliuusissatut periarfissanut nutaanut isumassarsianik tapersiisnaasutit.
- Tamanna pivusorsiortumik ilimasuutinik isumannaarissaaq.

Sammisaq pillugu ilisarititsinnermut isumassarsiat

Angajoqqaat meeqqamik meeqqat allat ilagigaangamigit qanoq misigisarnersoq naatsumik nassuiaatikkitt.

Ataani apeqqutit allaqqasut atorlugit oqaloqatigiinneq aallartissinnaavat:

- »Meeqqat ikinngumminik qanitaminik pinnguaqateqarluartarpa?«
- »Meeqqavit angajoqqaat allat ilagalugit qanoq igivai?«
- »Meeqqat pinnguaqatigiinnut ilakkajuttarpa imaluunniit ilaasanngila?«
- »Ataatsimoorangamik suut pinnguarisarpaat?«
- »Meeqqavit meeqqat allat nuannarivai? Aporaattaqaat?«
- »Pinnguaqatigisartagai ilissinnut pulaartarpat, imaluunniit meeqqat pinnguaqatigisartakkaminut pulaartarpa?«

4. Dit barn sammen med andre børn

Til denne samtale kan du bruge kapitlet *Kunuk gider ikke at lege med Bibi – Sammen med andre børn* side 69 i forældrebogen. Du skal afsætte 1-1½ time til samtalen.

Samtalen er tænkt til de forældre, der ønsker at tale om, hvordan barnet har det med venner og legekammerater. Det kan fx dreje sig om et barn, som har svært ved at finde en legegruppe, som det trives i.

Idéer til indledning af samtalen

Følgende punkter kan være vigtige af tale om, inden du går i gang med at tale om »dit barn sammen med andre børn.«

- Fortæl hvad I skal tale om og hvorfor.
- Det kan give en vigtig fælles forståelse for, hvad samtalen skal handle om, så man ikke går skævt af hinanden.
- »Hvad tænker du om, at vi skal have denne samtale?«
- Spørgsmålet sikrer, at familien og du er klar over, hvad hinanden tænker om samtalen. Det kan være med til at gøre det lettere for dig at forstå familiens synspunkter. Det kan selvfølgelig ændre sig i løbet af samtalen.
- Fortæl kort om, hvad du kan bidrage med. Fx at du kan bidrage med idéer og inspiration til nye handlemuligheder.
- Det sikrer realistiske forventninger.

Idéer til introduktion af emnet

Bed først forældrene om kort at beskrive, hvordan barnet har det sammen med andre børn.

Du kan bruge følgende spørgsmål for at komme i gang med samtalen:

- »Har dit barn gode legekammerater, som det er tæt knyttet til?«
- »Hvordan er dit barn sammen med andre foræld?«
- »Er dit barn ofte med i eller uden for de legegrupper, der er?«
- »Hvad leger de, når de er sammen?«
- »Har dit barn det godt med de andre børn? Har de mange konflikter?«
- »Kommer legekammeraterne med hjem til jer, eller kommer dit barn med hjem til legekammeraterne?«

Taakkua apequtit pillugit oqaloqatigiinneq meeqqavit meeqqanut allanut attaveqarnera pillugu paasisaqartitsissaaq.

Meeraq akornassinniippat, taava meeqqap kikkut kammagerai, sunik pinnguartarnersut, arlaannik pinnguaqateqarusuttarnersaq pillugu oqaloqatigisinnaavat. Aamma allat pinnguarnerannut ilaaqusaasarnersaq pillugu aperisinnaavat. Taamaasilluni meeqqap nammeneq misigisai saqqummissapput, oqaloqatigiinnermullu ilaalerlutik. Aamma eqqaamassavat angajoqqaq oqaloqatigiinnermut ilaatissallugu.

Aamma pinnguaatit meeqqap pinnguarissallugit nuannarisai pillugit, arlaannillu pinnguaatinik meeraq immikkuullarissumik pikkoriffeqarnersaq oqaloqatigiisinnavausi. Pinnguarneq meeqqap ineriartunnginnerani annertuumik isumaqarmat pingaarteqarpoq. Aamma meeqqat allanik ilagisaqarlutik, pinnguaammi maleruagassat isumaqatigiissutillu malittarnerinut, annertuumik ilikkagaqartarput.

Ikinngutigiinnerit nutaat

Meeqqat ilai najukkaminni pinnguaqatigisartakkaminik ikinnguteqartarput. Imaassinnaavoq meeqquvimmeeqatigisartakkaminik atuatiminilluunniit pinnguaqateqartartoq, imaluunniit eqimattat marluk assigiinngitsuusinnaapput.

Angajoqqaap meeraa atualerpat, meeqqanik nutaanik ilisarimasaaqalernissaa pillugu oqaloqatigisinnaavat. Imaluunniit ikinngutigeriikkanilu avatangiisini nutaaqqinnaani ataatsimoornissaq pillugu ilinniagassarissagaa oqaloqatigiisinnavausi.

Apequtit ilai atukkit:

- »Meeqqat atuarfimmi/meeqquvimmi nutaanik ikinngutitaarpa?»
- »Meeqqat imminnut nuannariippat? Imaluunniit aporaannerit amerlappat?»
- »Meeqqat akornanni aporaattoqartillugu qanoq iliortarpi?»
- »Meeqqat ikinngutinilu kamaassimallutik oqaluttuarpat qanoq iliussavit? Qanoq oqassavit?»

Meeqqannut maligassiuussisuuvutit

Angajoqqaq meeqqaminut maligassiuussasooq erseqqissaruk. Assersuutigalugu meeqqap angajoqqaavi allanik nakkarsaasarpas, allanik nakkarsaaneq ilikkartarpas. Oqaatigiuk; allanut ataqinnilluni takutitsigaanni, taava meeqqavit tamanna ilikkassavaa.

Aperisinnaavutit:

- »Meeqqannut qanoq maligassiuullarsinnaavit?»

Meeqqavit ikinngutai

Meeqqat qassinik ikinnguteqarnersut qanorlu qanitsiginersut assigiinngitsorujussuuvooq. Aamma angajoqqaat meeqqamik ikinngutai angajoqqaavilu qanoq isumaqarfigineraat assigiinngitsorujussuuvooq.

Aperisinnaavutit:

- »Ajornartoqartillugu imaluunniit pinnguaqatigiinnissamut isumaqatigiinnissamut pilersaarusiorniarussi meeqqavit ikinngutaata angajoqqaavi oqaloqatigisinnavigit?»
- »Ajornartikkukku, taava qanoq ajornannginnerulersissinnaaviuk?»

Aamma meeraq qanoq ikinngutaalluortoqartarnersaq pillugu ajunngitsunillu ikinnguteqarneq pillugit oqaloqatigisinnavausi. Qanorlu iliorsinnaasusi, assersuutigalugu pinnguaqatigiinnissamut isumaqateqarlusi meerarsiluunniit ikinnguterpassuaqanngippat, allamik tapersersorteqarnerlusi eqqartorlugu.

Angajoqqaanut atuakkami MANU Meeraq tallimanik arfinilinnillu ukiulik-mi immikkoortoq »Meeqqat aqqutissiuullugu ikiorsinnaavat« qupperneq 78/79-imi aallaavigisinnavaatit.

Aamma meeraq aporaaffeqartarpat kiserliortarlunuunniit, angajoqqaat meeqquvimmi atuarfimmiluunniit sulisut oqaloqatiginissaannut kajumissaarnissai isumassarsiatsialaavoq.

Samtalen om disse spørgsmål kan give et indblik i barnets forhold til andre børn.

Er barnet til stede, kan du tale med barnet om, hvilke venner det har, hvad de leger, om der er nogen, som barnet har lyst til at lege med. Du kan også spørge om det gerne må være med i de andres leg. Derved kommer barnets egne oplevelser frem, og de bliver en del af samtalen. Husk også at inddrage forælderen i samtalen.

I kan også tale om de lege, som barnet er glad for at lege, og om der er nogle lege, barnet er særligt god til. Det er vigtigt, fordi legen har stor betydning før børns udvikling, og fordi legen kan give stor glæde. Børn lærer også meget om at være sammen med andre, når de følger de regler og aftaler, der er i legen.

Nye venskaber

Nogle børn har venner der, hvor de bor, som de leger meget med. Det kan være de samme, som de leger med i børnehaven eller i skolen, eller det kan være to helt forskellige grupper.

Du kan tale med forælderen om, at når deres barn starter i skole, lærer det nye børn at kende. Eller I kan tale om, at det skal lære at være sammen med sine gamle venner i helt nye omgivelser.

Brug nogle af spørgsmålene:

- »Har dit barn fået nye venner i skolen/børnehaven?«
- »Har børnene det godt med hinanden? Eller er der mange konflikter?«
- »Hvad gør du, når der er konflikter mellem børnene?«
- »Hvad gør du, hvis barnet fortæller om, at det er blevet uvenner med sin ven? Hvad siger du?«

Du er en rollemodel for dit barn

Fortæl at forælderen er rollemodel for sit barn. Barnet lærer fx at tale nedladende om andre, hvis det hører forælderen gøre det. Fortæl at hvis du taler respektfuldt til alle og lader være med at tale dårligt om andre, så er det det, dit barn lærer.

Du kan spørge:

- »Hvordan kan du være en god rollemodel for dit barn?«

Dit barns venner

Det er meget forskelligt, hvor mange venner børn har, og hvor tætte de er. Og det er forskelligt, hvordan forældre har det med deres børns venner og deres forældre.

Du kan spørge:

- »Kan du tale sammen med familien til dit barns ven, hvis der er problemer, eller når der skal laves legeaftaler?«
- »Hvis det er svært, hvad kan du så gøre, for at det bliver bedre?«

I kan også tale med barnet om, hvad det vil sige at være en god ven, og om det har gode venner. Og hvad I kan gøre, ved fx at lave legeaftaler eller anden støtte, hvis barnet ikke har så mange venner.

Tag eventuelt udgangspunkt i eksemplerne i forældrebogen MANU Barnet på 5 og 6 år i afsnittet »Du kan hjælpe dit barn på vej« side 78/79.

Det kan også være en god ide at opfordre forældrene til at tale med de ansatte i daginstitutionen eller skolen, hvis barnet har konflikter eller er ensomt.

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

